

Kansanlingvistinen kieliasennetutkimus Vantaan puhekielestä

Johanna Al-Gbori
Syventävien opintojen tutkielma
Suomen kieli
Humanistinen tiedekunta
Helsingin yliopisto
Marraskuu 2020

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Suomen kielen ja suomalais-ugrilaisten kielten ja kulttuurien maisteriohjelma
Opintosuunta – Studieriktning – Study Track Suomen kieli		
Tekijä – Författare – Author Johanna Al-Gbori		
Työn nimi – Arbetets titel – Title Kansanlingvistinen kieliasennetutkimus Vantaan puhekielestä		
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma	Aika – Datum – Month and year Marraskuu 2020	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 57
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Tutkielmassa tarkastellaan tavallisten vantaalaisten ja helsinkiläisten, niin kutsuttujen maallikoiden eli ei-lingvistien, asenteita Vantaan puhekieltä kohtaan ja kartoitetaan, minkälaisia asenteita ja stereotypioita Vantaaseen ja vantaalaiseen puhekieleen liittyy sekä vantaalaisten että helsinkiläisten näkökulmasta. Keskeinen tarkastelun kohde on, miten vantaalaisten alueellinen ja kielellinen identiteetti suhteutuu siihen imagoon, joka alueella ja sen puhekielellä on helsinkiläisten silmissä. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimivat kieliasennetutkimus ja kansanlingvistiikka. Tutkimustausta muodostuu katsauksesta Vantaan ja Helsingin kaupunkien kehitykseen sekä aiemmasta tutkimuksesta.</p> <p>Tutkielman aineisto on kerätty Helsingin yliopiston professori Hanna Lappalaisen johdolla osana Helsingin yliopiston Suomi kieliyhteisönä -kurssia vuosina 2018 ja 2019 strukturoidun haastattelun menetelmällä lomakekyselyn muodossa. Lomakekysely sisälsi viisi avointa kysymystä, kahdeksan Likert-asteikon muodossa esitettyä väittämää sekä yhdeksän semanttista differentiaalia, jotka kartoittivat vastaajien mielikuvia kartoitettavaa adjektiiviparein. Kysymykset käytiin haastateltavien kanssa läpi suullisesti. Alkuperäinen aineisto koostui 70 pääkaupunkiseutulaisten informantin vastauksista, mutta tutkielmaa varten aineisto on rajattu koskemaan 32 vantaalaisen ja 29 helsinkiläisen vastauksia. Aineiston pienen koon vuoksi saaduista tuloksista ei voida vetää yleistäviä johtopäätöksiä sen enempää helsinkiläisten kuin vantaalaistenkaan asenteista Vantaata ja sen puhekieltä kohtaan.</p> <p>Tutkimuksesta käy ilmi, että sekä helsinkiläisten että vantaalaisten vastaajien näkemykset Vantaasta ja vantaalaisesta puhekielestä ovat pääpiirteittäin samansuuntaisia: molemmissa vastaajaryhmissä edustetaan tasaisesti erilaisia asenteita Vantaata ja sen puhekieltä kohtaan. Keskeisimmät erot vastaajaryhmien välillä liittyvät sanavalintoihin, joilla Vantaaseen liittyvistä mielikuvista puhuttiin. Tutkimus osoitti, ettei kumpikaan vastaajaryhmä edusta selkeästi yhtä tiettyä asennetta, vaan asenteet vaihtelivat vastaajakohtaisesti. Tutkimuksesta myös selvisi, että osalle sekä helsinkiläisiä että vantaalaisia on kansanlingvistinen fakta, että Vantaan puhekieli on muista pääkaupunkiseudun kielimuodoista selvästi poikkeava.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords kansanlingvistiikka, kieliasenne, sosiolingvistiikka, kieliasennetutkimus		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Muoto-opin arkisto		
Muuta tietoa – Övriga uppgifter – Additional information		

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Tutkimustausta.....	3
2.1	Vantaa ja Helsinki – yhteisestä historiasta nykypäivään.....	3
2.2	Aiempi tutkimus	5
3	Teoreettinen viitekehys.....	7
3.1	Sosiolingvistiikka	7
3.2	Kieliasennetutkimus ja kansanlingvistiikka	8
4	Aineisto.....	13
5	Analyysi.....	15
5.1	Vantaan puhekielen nimitykset	15
5.2	Väittämät Vantaan puhekielestä	21
5.3	Helsinkiläisten mielikuvat Vantaasta kaupunkina.....	34
5.3.1	Maaseutuun liittyvät luonnehdinnat.....	34
5.3.2	Vertaukset Helsinkiin.....	36
5.3.3	Muuttoliike ja monikulttuurisuus.....	37
5.3.4	Ympäristö ja yleisilme	38
5.3.5	Muut mielikuvat	39
5.4	Vantaalaisten mielikuvat Vantaasta kaupunkina.....	40
5.4.1	Maaseutuun liittyvät luonnehdinnat.....	40
5.4.2	Monikulttuurisuus	41
5.4.3	Vertaukset Helsinkiin.....	41
5.4.4	Ympäristö ja yleisilme	43
5.4.5	Tylsyys ja identiteettitömyys	46
6	Yhteenvedoa ja pohdintaa tutkimustuloksista	46
	Lähdeluettelo.....	50
	Liitteet	53

Liite 1. Lomakekysely vantaalaisille.....	53
Liite 2. Lomakekysely muille pääkaupunkiseutulaisille.....	55
Liite 3. Kalevauva.fi: Vantaa.	57

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Kansanomainen ja lingvistinen kielinäkemys.	10
---	----

Taulukkoluetelo

Taulukko 1. Vantaalaisten nimitykset Vantaan puhekielelle.	16
Taulukko 2. Helsingiläisten nimitykset Vantaan puhekielelle.	16

Kaavioluettelo

Kaavio 1. Väittämä: Vantaalaisen voi erottaa helsinkiläisestä puhetapansa perusteella.....	22
Kaavio 2. Väittämä: Eri puolilla Vantaata puhutaan eri tavoin.....	24
Kaavio 3. Väittämä: Muualla päin Suomea ihaillaan vantaalaista puhetapaa.....	26
Kaavio 4. Väittämä: Vantaalla puhutaan vähemmän slangia kuin Helsingissä.....	27
Kaavio 5. Väittämä: Maahanmuuttajat muuttavat vantaalaista puhetapaa.....	28
Kaavio 6. Väittämä: Espoolaisia ja vantaalaisia ei pysty erottamaan toisistaan puhutavan perusteella.....	29
Kaavio 7. Väittämä: Vantaan puhekieli on lähellä kirjakieltä.....	31
Kaavio 8. Väittämä: Puhun itse vantaalaisittain.....	32

1 Johdanto

Pääkaupunkiseutu, toisin sanoen Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit, käsittää asukasluvullaan kaikkiaan yli neljäsosan koko Suomen väestöstä. Näistä kaupungeista Vantaa on väkiluvultaan Suomen neljänneksi suurin. (Kuntaliitto 2019.) Tästä huolimatta nimenomaan vantaalaisten puhetta koskevaa sosiolingvististä tutkimusta ei tiedettävästi vielä ole tehty (Hanna Lappalainen, sähköposti 18.9.2019). Tähänastinen pääkaupunkiseudulla tehty sosiolingvistinen tutkimus on keskittynyt lähinnä helsinkiläisten kieleen ja kieliasenteisiin, joskin myös esimerkiksi pääkaupunkiseudulla asuvien nuorten aikuisten kielellistä variaatiota ja asenteita sekä kieli-identiteettiä on tutkittu (ks. esim. Lappalainen 2004; Paunonen 2005; Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006).

Vaikka pääkaupunkiseudun puhekielen tutkimus on 2000-luvulta lähtien ollut kasvussa ja tutkimuskysymykset ovat monipuolistuneet, on erilaisten kaupunkilaisten kielen tutkimukselle suomalaisessa tutkimuskentässä edelleen tarvetta (Lappalainen 2004: 16; Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 223). Tutkijat Johanna Vaattovaara ja Henna Soininen-Stojanov toteavat artikkelissaan (2006: 248), että erityisesti kielellisestä näkökulmasta tehty paikkaidentiteettitutkimus Suomesta on varsin puutteellinen. He esittävät yhdeksi mahdolliseksi tutkimusnäkökulmaksi sen, ”miten eri puolilla pääkaupunkiseutua asuvien identiteetti suhteutuu siihen imagoon, joka alueella on muiden [pääkaupunkiseutulaisten] silmissä”.

Tässä pro gradu -tutkielmassa olen päättänyt ottaa tarkasteluuni Vantaan puhekielen, yhtäältä osallistuakseni Vantaan puhekieltä koskevaan tutkimukseen ja toisaalta täydentääkseni pääkaupunkiseudun kielellistä paikkaidentiteettitutkimusta. Tutkimukseni teoreettisena viitekehyksenä toimivat *kieliasennetutkimus* ja *kansanlingvistiikka* (ks. tarkemmin lukua 2.2). Tutkin työssäni tavallisten vantaalaisten ja helsinkiläisten, niin kutsuttujen maallikoiden eli ei-lingvistien, asenteita Vantaan puhekieltä kohtaan. Tarkastelen, miten heidän asenteensa kohtaavat toisensa. Tarkoitukseni on selvittää, minkälaisia asenteita ja mielikuvia Vantaaseen ja sen puhekieleen liittyy sekä vantaalaisten että helsinkiläisten näkökulmasta. Keskeisin tarkastelun kohteeni on, miten vantaalaisten alueellinen ja kielellinen identiteetti suhteutuu siihen imagoon, joka alueella ja sen kielellä on helsinkiläisten silmissä.

Tutkimuskysymykseni ovat täten seuraavat:

1. Mitä vantaalaiset ajattelevat Vantaasta ja vantaalaisesta puhekielestä?

2. Mitä helsinkiläiset ajattelevat Vantaasta ja vantaalaisesta puhekielestä?
3. Kuinka vantaalaisten ja helsinkiläisten näkemykset Vantaasta ja vantaalaisesta puhekielestä suhteutuvat toisiinsa?

Tutkimuksen lähtökohdat ovat maallikkojen subjektiivisissa asenteissa, eikä tutkimuksen ole tarkoitus kuvata Vantaan puhekieltä lingvistisen kielinäkemyksen kautta (ks. kuviota 1). Informanttien määrän ollessa suhteellisen vähäinen on tutkimuksen tarkoitus tapahtua mikrotasolla, eikä tavoitteena ole tehdä yleistyksiä vantaalaisten tai helsinkiläisten kielellisistä asenteista. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa yhdestä mahdollisesta näkökulmasta ja näin laajentaa käsitystä pääkaupunkiseutulaisten kieliasteista ja -identiteeteistä.

Vaattovaaran ja Soininen-Stojanovin (2006: 249) mukaan variaation tarkastelun lisäksi kieliassenetutkimusta tarvitaan alueen kielimaisemasta syntyvän kuvan täydentämiseksi. Myös kansanlingvistiikan pioneeri Dennis R. Preston (2011) on todennut, että ”erilaisten kielikäsitteiden tutkiminen on välttämätöntä kielen variaation ja muutoksen ymmärtämiseksi” (Vaattovaara, J. 18.10.2017). Aiempi kansanlingvistisen tutkimus on pystynyt osoittamaan, että ”erilaisissa stigmoissa ja prestiiseissä on kielenmuutoksen tärkein potentiaali, mistä syystä kielellisiin muotoihin ja varieteetteihin liitetyt assosiaatiot nähdään kansanlingvistisen tutkimuksen piirissä ensiarvoisina tutkimuskohteina.” (Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 226). Vaattovaara ja Soininen-Stojanov (2006: 225) ovat kiteyttävästi todenneet, että asennetutkimuksella kartoitetaan nimenomaan muutokseen johtavaa prosessia, jonka lopputulosta variaationtutkimuksessa tarkastellaan.

Olen rakentanut tutkielmani siten, että se sisältää sekä tutkimustaustaa että teoriaa käsittelevän osion. Tutkimustaustaa käsittelevässä osiossa (luku 2) vertailen Vantaata ja Helsinkiä demografisesti ja käyn lyhyesti läpi kaupunkien synnyn ja kielellisen kehityksen historiaa. Koska juuri Vantaan puhekieltä koskevaa sosiolingvististä tutkimusta ei tiedettävästi ole tehty, esittelen luvussa lisäksi aiempia tutkimuksia, jotka kohdistuvat yleisesti pääkaupunkiseudun kieleen. Tämän jälkeen siirryn tutkimukseni kannalta oleellista teoriaa käsittelevään osioon (luku 3). Ensimmäisessä alaluvussa (luku 3.1) esittelen sosiolingvistisen tutkimuksen historiaa, tutkimuskohteita ja päämääriä. Tästä siirryn seuraavaan alalukuun (luku 3.2), jossa käsittelen yleistä asenteen määritelmään ja esittelen kieliassenetutkimusta. Myöhemmin samassa luvussa käsittelen muusta kieliassenetutkimuksesta eriytynyttä sosiolingvististä tutkimushaaraa nimeltään kansanlingvistiikka. Luvussa 4 esittelen tutkimusaineistoni ja analyysissa hyödyntämäni metodit ja luvussa 5 analysoin tutkimusaineistoni esittämäni tutkimustaustan ja

teorian avulla. Viimeisessä luvussa (luku 6) teen yhteenvedon saamistani tutkimustuloksista. Lisäksi tarkastelen tuloksista ja itse tutkimuksesta tekemiäni huomioita.

2 Tutkimustausta

Kuten aiemmassa luvussa totesin, on pääkaupunkiseudun kielen tutkimus keskittynyt lähinnä Helsingin puhekielen variaation ja kehityksen kuvaukseen. Muuta pääkaupunkiseutua koskevat sosiolingvistiset tutkimukset ovat koskeneet pääkaupunkiseutua yleisellä tasolla, eikä näin ollen juuri Vantaan, Espoon tai Kauniaisten puhekielestä ole tiedettävästi tehty erillistä tutkimusta. Tässä luvussa käsittelen pääkaupunkiseudun puhekieltä esittelemällä yleisluontoisesti aiempia tutkimuksia kieliasennetutkimuksen saralta. Tutkimukseni kohdistuessa vantaalaisten ja helsinkiläisten kieliasenteisiin tarkastelen kuitenkin aluksi hieman kaupunkien yhteistä historiaa sekä Vantaan että Helsingin nykyisiä demografisia tietoja.

2.1 Vantaa ja Helsinki – yhteisestä historiasta nykypäivään

Pitkään ennen Vantaan ja Helsingin kaupunkien syntyä kaupunkien nykyistä aluetta kutsuttiin yhtenäisesti Helsingin pitäjäksi. Alue kuitenkin jakautui, kun Kustaa Vaasa perusti Helsingin kaupungin 1550-luvulla Vantaanjoen suuhun ruotsinkielisen Uudenmaan rannikolle. (Paunonen 2006: 19.) Tämä johti Helsingin kaupungin ja Helsingin pitäjän, myöhemmän Helsingin maalaiskunnan ja sittemmin vuoden 1974 jälkeen Vantaan kaupungin, kehityksen eriytymiseen (ks. Litzen & Vuori 1997; Paunonen 2006).

Helsingin kaupungin synnyn jälkeen molempien alueiden väestörakenne alkoi muuttua. Helsingin pitäjä oli pitkään Helsinkiä suurempi väestöltään, mutta pääkaupungin siirtyessä Turusta Helsinkiin vuonna 1812 Helsingin väestö alkoi kasvaa vauhdilla. Vuonna 1865 Helsingin kaupungin asukasluku oli jo kasvanut Helsingin pitäjään nähden lähes nelinkertaiseksi. (ks. Vantaa.fi.) Helsinkiin kohdistuvan suuren muuttoliikkeen takia asunnoista oli huutava pula ja niinpä kasvava osa uudisasukkaista suuntasi pääkaupungista Helsingin maalaiskunnan alueelle.

Muuttoliike mullisti Helsingin maalaiskunnan kieliolosuhteet. Alun perin suomenkielistä väestöä oli asunut vain pitäjän pohjoisosissa, mutta muuttoliike suomenkielistä lähipitäjistä Hämeestä ja Helsingistä kasvatti muutamassa vuosikymmenessä suomenkielisten osuuden noin

4–5 prosentista noin 30 prosenttiin. Vasta vuoden 1915 tienoilla enemmistö väestöstä oli suomenkielisiä. (Litzen & Vuori 1997: 25–26.)

Helsingin kaupungissa tilanne oli kieliolojen suhteen toisenlainen, sillä 1900-luvulle tultaessa jo hieman yli puolet helsinkiläisistä oli suomenkielisiä (Paunonen 2006: 23). Tuolloin Helsingin puhekieleen tuli vaikutteita kahdesta eri kielenkäyttötraditiosta: yhtäältä maaseudulta muuttaneiden ensimmäisen polven työläisperheiden kielestä ja toisaalta alkujaan vähälukuisen suomenkielisen sivistyneistön puristisesta, miltei kirjakielisestä suomesta. Myös ruotsin kielellä oli oma vaikutuksensa Helsingin puhekieleen. (Paunonen 2006: 36.)

Samoihin aikoihin kaksikielisissä työläiskortteleissa alkoi muodostua uusi kielimuoto, vanha Stadin slangi. Ruotsinkielisvoittoinen vanha Stadin slangi syntyi erikielisten muuttajien lasten tarpeesta yhteiseen kieleen. Kielen viestintätehtävä korostui oikeakielisyyden kustannuksella. Tämän vuoksi slangi leimautui sekä kielellisesti että sosiaalisesti 1960-luvulle asti ”katupoikakieleksi”, jota erityisesti akateemisissa virkamiesperheissä tuli välttää. (Paunonen 2006: 51–52.) Nykyisin Stadin slangista puhuttaessa harvemmin enää viitataan vanhaan Stadin slangiin, vaan sillä tarkoitetaan pikemmin 1950-luvulta lähtien pirstaloitunutta nuorison puhumaa koululaisslangia (Paunonen 2006: 55–56). Enää slangia ei pidetä yhtä lailla stigmatisoituneena, vaan sen nähdään olevan olennainen osa helsinkiläistä identiteettiä (Paunonen 2006: 58).

Vielä 1900-luvun alkupuoliskolla iso osa nykyistä Helsinkiä, kuten Malmi, Kona ja Herttoniemi, kuului Helsingin maalaiskuntaan. Alueet liitettiin osaksi Helsinkiä vasta vuonna 1946 suuren alueluovutuksen myötä, mikä laski maalaiskunnan alueen väkilukua yli kolmin kertaisesti. (Litzen & Vuori 1997: 34–35, 423, 426–427.) Paitsi että Helsingin ja Helsingin maalaiskunnan välillä tapahtui muuttoliikettä, on alueiden välillä luonnollisesti liikuttu myös muun muassa työ- ja opiskelupaikkojen perässä, mikä on lisännyt kontakteja asukkaiden välillä. Näin myös eri kielimuodot ovat jatkuvasti olleet yhteydessä toisiinsa. Viime vuosisadan aikana lisääntynyt muuttoliike niin muista Suomen kunnista kuin ulkomailta on värittänyt Vantaan ja Helsingin kielellistä palettia entisestään ja lisännyt kummankin kaupunkikielen sisäistä vaihtelua. Pääkaupunkiseudun puhekieltä onkin usein kuvattu kielimuotojen sulatusuuniksi (ks. esim. Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 249).

Vuoden 2019 lopussa Vantaan väkiluvuksi oli laskettu 233 775 asukasta, joka on hieman yli kolmasosan Helsingin väkiluvusta (Vantaan kaupunki 2019). Tilastojen mukaan Helsingin

väkiluku oli vuodenvaihteessa 2019–2020 653 835 asukasta (sttinfo.fi). Asukkaiden kielellinen jakauma on kuitenkin melko samantyyppinen. Vantaan asukkaista 77,4 % oli suomenkielisiä ja 2,4 % ruotsinkielisiä. Vastaavat luvut olivat Helsingissä 78,2 % ja 5,6 %. Vantaalla vieraskielisen väestön osuus oli siis neljä prosenttia korkeampi, 20,2 %, kuin Helsingissä, 16,2 %. Ennusteiden mukaan vieraskielisen väestön osuus tulee myös tulevaisuudessa olemaan suurempi Vantaalla: vuoteen 2035 mennessä vieraskielisen väestön on ennustettu kasvavan nykyisestään 34 prosenttiin. Vastaava ennuste Helsingissä on, että vieraskielisen väestön osuus nousee 26 prosenttiin. (Vantaan kaupunki 2019; Helsingin kaupunki 2019; Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä 2019; Mäki, Vuori & Bergroth 2019.) Demografisesti tarkasteltuna Vantaa ja Helsinki ovat siis nykyään kielelliseltä jakaumaltaan melko samanlaisia.

2.2 Aiempi tutkimus

Paitsi että yksittäisiin pääkaupunkiseudun kaupunkien puhekieliin liittyvä sosiolingvistinen tutkimus on lähes olematonta, myös yleisesti pääkaupunkiseudun puhekieltä koskevaa tutkimusta on tehty niukasti. Helsingin puhekieli on tästä ainoa poikkeus. Tässä luvussa esitän katsauksen tutkimuksiin, joita on tehty niin pääkaupunkiseutulaisten omista kieliasenteista kuin muualla Suomessa asuvien asenteista pääkaupunkiseudun puhekieltä kohtaan.

Lähimpänä omaa tutkimustani on Vaattovaaran ja Soininen-Stojanovin (2006) kansanlingvistinen tutkimus, jossa he ovat tutkineet syntyperäisten pääkaupunkilaisten 18–24-vuotiaiden nuorten aikuisten kielellisiä asenteita ja kielellistä identiteettiä. Aineistoa kerättiin kaikkiaan 70 informantilta, mutta koska osa vastauksista oli puutteellisia, perustui tutkimus lopulta 61 informantin aineistoon. Tutkimukseen kuului kolme osiota: taustakysymyslomake, strukturoitu haastattelu sekä kaksi karttatehtävää. Karttatehtävien avulla selvitettiin, millaista aluetta vastaajat pitivät kotiseutunaan ja mistä alkoi alue, jossa puhuttiin kotiseutuun verrattuna eri tavalla.

Vaattovaaran ja Soininen-Stojanovin tutkimus osoitti, etteivät kaupunkien rajat aina ole identiteetin kannalta relevantteja: kotiseuturajaus saatettiin tehdä pitkän asuinhistorian lisäksi liikkuma-alueen, alueen tuttuuden tai sosiaalisten verkostojen perusteella. Kotiseuturajauksista kävi myös ilmi, etteivät vastaajat välttämättä samastuneet esimerkiksi sellaiseen käsitteeseen kuin ”helsinkiläisyys”, vaan he saattoivat pikemmin identifioitua jonkun tietyn kaupungin osan tai kaupunkia pienemmän alueen mukaan. Toisin sanoen tutkimuksen mukaan ei voida olettaa,

että vastaajilla olisi yhtenäinen kokemus helsinkiläisyydestä, vantaalaisuudesta tai espoolaisuudesta. (ks. mts. 231–232.)

Lisäksi tutkimus osoitti, ettei vastaajien voida ainakaan suoraviivaisesti nähdä havaitsevan alueellisia eroja pääkaupunkiseudun puhekielessä, vaan erot tuntuvat vastaajien mukaan määräytyvän pikemmin sosiaalisesti. Stereotyyppiset käsitykset kaupunkien ja alueiden puhekielistä ilmenivät vasta, kun vastaajia pyydettiin kuvaamaan erilaisiin kielen ilmiöihin liittyviä assosiaatioita. (Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 232–233.) Yleisesti pääkaupunkiseudun puhekieli määriteltiin joko suhteessa slangiin tai suhteessa yleis- tai kirjakieleen (mts. 234).

Vaattovaaran ja Soininen-Stojanovin tutkimuksen avulla kartoitettiin myös alueen yleistä kielellistä asenneilmastoa selvittämällä, mikä yksittäisiä pääkaupunkiseutulaisia alueen puheessa ärsytti. Vastaajista suurin osa mainitsi ainakin yhden pääkaupunkiseudun sisällä esiintyvän piirteen tai varieteetin ärsyttäväksi (Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 247). Ärsyttävimmäksi puheen piirteeksi pääkaupunkiseudulla nimettiin ”liiallinen (Stadin) slangi” (mts. 241).

Lisäksi pääkaupunkiseutulaisten käsityksiä alueen kielestä on tutkinut muiden muassa Palander (2007; 2011), joka on tutkimuksissaan vertaillut itäsuomalaisten ja pääkaupunkiseutulaisten murrekäsityksiä. Palander on samalla ottanut selvää siitä, minkälaisia käsityksiä pääkaupunkiseutulaisilla nuorilla on pääkaupunkiseutulaisesta puheesta. Pääkaupunkiseutulaisten kielellisiä asenteita on myös käsitelty joissakin pro gradu -tutkielmissa: Rosenberg (2011) on tutkinut gradussaan *Pääkaupunkiseudulla asuvien slangikäsitykset* nimensä mukaisesti pääkaupunkiseutulaisten slangikäsityksiä. Mikkola (2011) on tutkielmassaan *Murteellisuus, maalaisuus ja miellyttävyys helsinkiläisten kuulemana: Monimenetelmäinen tutkimus lukiolaisten kieliasenteista* selvittänyt, miten helsinkiläiset lukiolaiset suhtautuvat pääkaupunkiseudun puhekieleen. Myös Vilhula (2012) on tutkielmassaan *Pääkaupunkilainen puhekieli kahden paikallisen ryhmän kuulemana ja keskustelemana* tarkastellut pääkaupunkiseudun puhekieltä tutkimalla variaation sosiaalisia merkityksiä kahden pääkaupunkiseutulaisen ryhmän näkökulmasta. Muiden kuin pääkaupunkiseutulaisten itsensä käsityksiä pääkaupunkiseutulaisesta puheesta Palanderin lisäksi ovat selvittäneet ainakin Mielikäinen & Palander (2014) osana tutkimustaan ei-lingvistien metakielestä sekä osin Vaattovaara (2009) väitöskirjassaan *Meän tapa puhua: Tornionlaakso pelloalaisnuorten subjektiivisena paikkana ja murrealueena*.

3 Teoreettinen viitekehys

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseni teoreettista viitekehystä. Ensimmäisessä alaluvussa tarkastelen lyhyesti sosiolingvistiikkaa tieteenalana ja alaluvussa 3.2 siirryn tarkastelemaan kieliasenteita, kieliasennetutkimusta ja kansanlingvistiikkaa.

3.1 Sosiolingvistiikka

Sosiolingvistiikka on tieteenala, joka on kiinnostunut kielen ja yhteiskunnan välisestä suhteesta. Se tarkastelee kieltä sosiaalisena ilmiönä ja pyrkii näin selittämään sosiaalista todellisuutta lingvistiikan keinoin: miten kieli mahdollistaa yhteisön synnyn ja miten yhteisöt muokkaavat kieltä käyttäessään sitä. Sosiolingvistisen tutkimuksen keskeisenä tavoitteena on vastata kysymykseen siitä, mitä mekanismeja kielellisen vaihtelun ja muuttumisen takana piilee. Tähän se pyrkii etsimällä kielenkäytön ja yhteiskunnallisen todellisuuden välisiä yhteyksiä. (Coulmas 1997: 1–2; Nuolijärvi 2000: 13–14.)

Sosiolingvistiikka on verrattain nuori kielentutkimuksen ala, jonka voidaan nähdä syntyneen vasta 1950-luvun puolivälissä Haver C. Currien artikkelin *A projection of socio-linguistics: The relationship of speech to social status* myötä, jossa termiä *sosiolingvistiikka* ensimmäistä kertaa käytettiin. Osaksi kielitiedettä sosiolingvistiikka vakiintui kuitenkin vasta 1960-luvulla amerikkalaisen William Labovin variaationtutkimuksen myötä. Labov pystyi tutkimuksellaan osoittamaan yhteyksiä kielellisen variaation ja sosiaalisten rakenteiden välillä (ks. Labov 1966). (Nuolijärvi 2000: 13–14.) Suomalaisen sosiolingvistisen tutkimuskentän pioneereja on ollut Heikki Paunonen, jonka urauurtava tutkimus helsinkiläisestä puhekielestä on jatkanut labovilaista variaationtutkimuksen suuntausta (Vaattovaara 2009: 20).

Variaationtutkimukseen painottuvan historiansa takia sosiolingvistiikkaa on pitkään pidetty jopa synonyymina variaationtutkimukselle. Tämä ei kuitenkaan ole koko totuus, sillä variaationtutkimuksen lisäksi sosiolingvistiikka jakautuu moneen eri tutkimushaaraan. Sosiolingvistiikka on kiinnostunut esimerkiksi monikielisyyteen ja kielenmuutokseen liittyvistä kysymyksistä sekä siitä, millainen funktio kielellä on ryhmäidentiteetin muodostumisessa. (Nuolijärvi 2000: 18, 22.) Sosiolingvistiikan alan yhtäjaksoinen traditio on mahdollistanut uusia lähestymistapoja eritoten 2000-luvulla, jolloin kielen reaaliaikaista muuttumista on voitu seurata vertailemalla uutta ja vanhaa aineistoa keskenään (Vaattovaara 2009: 21).

Sosiolingvistiikan ala on perinteisesti jaettu mikro- ja makrolingvistiikkaan, vaikka jakoa on nykytutkimuksen valossa pidetty enemmän teknisenä kuin sisällöllisenä (Nuolijärvi 2000: 15). Mikrolingvistiikka tarkastelee sitä, miten sosiaaliset rakenteet vaikuttavat ihmisten puhetapaan ja millainen yhteys sosiaalisilla taustamuuttujilla – kuten iällä, sukupuolella ja sosiaaliluokalla – on kielen eri varieteettien kanssa. Makrolingvistiikka taas tutkii sitä, millaiset yhteiskunnalliset ja yhteisölliset asenteet ja suhteet selittävät kielen säilyttämistä, kuolemista ja vaihtoa sekä kielimuotojen erilaisia käyttötehtäviä yhteiskunnassa. (Coulmas 1997: 2.) Tutkimukseni viitekehiksenä toimivissa sosiolingvistiikan tutkimussuuntauksissa, kieliasennetutkimuksessa ja kansanlingvistiikassa, on tämän perinteisen jaon mukaan kiinnostuttu juuri makrolingvistisestä lähestymistavasta. Käsittelen tutkimussuuntauksia tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

3.2 Kieliasennetutkimus ja kansanlingvistiikka

Asennetutkimuksessa *asenteen* käsite on määritelty eri aikoina eri tavoin. Yleisin määritelmä, jota käytetään usein myös kieliasennetutkimuksen lähtökohtana, on jakaa asenteen olemus kolmeen osatekijään: *tietoisuuteen* (eng. cognition), *tunteisiin* (eng. affect) ja *toimintaan* (eng. behaviour). Asenteiden tietoinen puoli sisältää uskomuksia maailmasta ja erilaisten sosiaalisten objektien välisistä suhteista. Tunteisiin linkittyvä puoli taas käsittää sen, miten suhtaudumme tunnetasolla asenteiden kohteisiin. Asenteiden kolmas puoli liittyy siihen, miten tietoisuus ja tunteet ohjaavat toimintaamme. (Garrett 2010: 23.) Yksilön sisäisten asenteiden nähdään siten määrittävän hänen ulkoista käyttäytymistään (Vaattovaara 2009: 29).

Agheyisi ja Fishman (1970: 138–140) ovat tarkentaneet, että kieliasenteista puhuttaessa asenteen tietoisuuteen linkittyvän osatekijän nähdään liittyvän siihen, minkälaisia käsityksiä ihmisillä on erilaisista kielimuodoista. Tunteisiin liittyvä osatekijä taas kytkeytyy esimerkiksi eri kielimuotojen miellyttävyyttä tai vastenmielisyyttä arvioiviin asenteisiin. Toimintaan liittyvä osatekijä taas koskee sitä, miten sekä tietoiset että tunteelliset asenteet vaikuttavat kielenkäyttöön. (Mielikäinen & Palander 2002: 89.) Asenteiden ja kielenkäytön yhteyttä voidaankin pitää sikäli kaksisuuntaisena, että asenteiden avulla pystymme yhtäältä ennakoimaan, miten omaan puheeseemme reagoidaan, ja toisaalta voimme näin muokata puhettamme toivotun reaktion suuntaan. Kielellinen variaatio ja sosiaalinen tietoisuus toimivat näin kehän lailla erilaisten asenteiden ohjaamina. (Garrett 2010: 21–22.)

Kieliasennetutkimus on saanut alkunsa 1960-luvulla pohjautuen sosiologiseen ja sosiaalipsykologiseen asennetutkimuksen traditioon. Kiinnostus kieliasenteita kohtaan virisi sociolingvistiikan tutkimukseen Labovin (1966) kieliyhteisöjen kerrostuneisuutta koskevan tutkimuksen myötä. Kielellisten asenteiden nähtiin olevan suorassa yhteydessä siihen, miten kieltä käytetään ja kuinka se kehittyy. Tutkijat havaitsivat, että siinä missä arvostetuksi koettuja puhetapoja jäljiteltiin, aliarvostettuja kielenpiirteitä pyrittiin välttelemään. (Garrett 2010: 19; Mielikäinen & Palander 2002: 86; Palander 2011: 11.) Alkuvaiheessa tutkimusaineistona käytettiin lähes yksinomaan laajoja kyselyitä, joissa tutkijoiden omat havainnot ja variaatio olivat kysymyksenasettelun lähtökohtia. (Palander 2001: 150; Vaattovaara 2009: 29.)

Ajan myötä kieliasennetutkimuksen ala on monipuolistunut niin tutkimusasetelmiltaan kuin metodeiltaan. Yksi perinteisestä kieliasennetutkimuksesta eriytynyt tutkimussuuntaus on tavallisten kielenkäyttäjien murrekäsityksiä ja -havaintoja tutkiva *kansandialektologia* (engl. perceptual dialectology, folk dialectology), josta koko *kansanlingvistiikan* (engl. folk linguistics) tutkimusala on saanut alkunsa. Kansandialektologia syntyi 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa saaden vaikutteita 1900-luvun alkupuoliskolla Hollannissa ja Japanissa tehdystä dialektologisesta tutkimuksesta, jossa selvitettiin tavallisten kielenkäyttäjien murreryhmyksiä. Kansandialektologian, ja sitä myötä myös kansanlingvistiikan, teoreettinen ja metodinen kehitys henkilöityy amerikkalaiseen Dennis R. Prestoniin, joka tunnetaan eritoten mentaalikarttametodistaan ja murretunnistustesteistään (ks. mm. Preston 1989; Preston 1999; Preston & Niedzielski 2000). (Palander 2001: 147–148; Palander 2011: 11–12.) Fennistiikan piirissä kansanlingvistiikasta kiinnostuttiin vasta 2000-luvulla ja se on orientaatioltaan painottunut lähinnä kansandialektologiaan. Alan tuoreudesta Suomessa kertoo se, että ensimmäinen suomalainen kansanlingvistinen väitöskirja julkaistiin vasta vuonna 2009. (Palander 2011: 13; Vaattovaara 2009: 27–28).

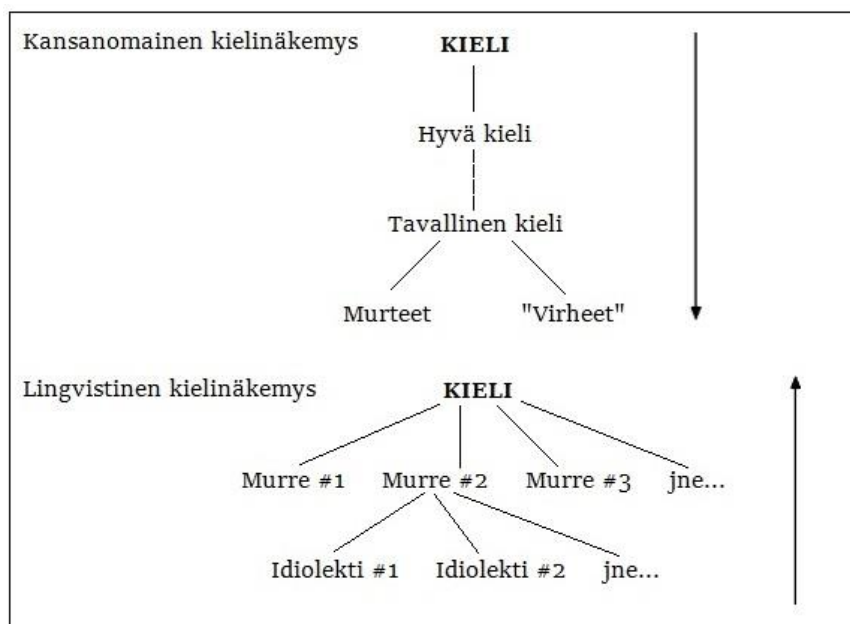
Kansanlingvistiikka on niin ikään syntynyt kansandialektologian traditiosta ja myöhemmin laajentunut tutkimaan myös muita tavallisten ihmisten kielitietoisuuden alueita, kuten kansan käsityksiä fonologiasta, syntaksista, semantiikasta ja pragmatiikasta (Niedzielski & Preston 2007: 5 teoksessa Palander 2011: 12). Nimensä mukaisesti kansanlingvistiikka on kiinnostunut tavallisten kielenpuhujien eli maallikoiden¹ kielenkäyttöä koskevista havainnoista ja asenteista (Vaattovaara 2009: 26). Tutkimuskohteestaan huolimatta kansanlingvistiikkaa ei kuitenkaan

---

¹ Kuten Vaattovaara (2009: 26) väitöskirjassaan toteaa, ei käsitettä *maallikko* tule tässä yhteydessä ymmärtää arvottavaksi. Maallikoksi kuvataan kansanlingvistiikassa kielenpuhujaa, jolla ei ole kielitieteellistä koulutusta (engl. naive speaker tai non-linguist).

tule nähdä ammatillisen kielentutkimuksen vastakohtana, vaan sekä kansanomaisen että lingvistisen kielinäkemyksen välillä on tarkoitus käydä jatkuvaa dialogia (Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 225). Kansanlingvistinen tutkimus on pystynyt osoittamaan, että tavallisten kieltenpuhujien kieliasenteiden selvittäminen on avainasemassa kielellisen variaation ja muutoksen ymmärtämisessä, vaikka kielentutkimuksen valtavirrassa maallikoiden näkemyksiä kielestä on pidetty pitkään toisarvoisina ja jopa tieteellisesti epäkiinnostavina (Vaattovaara 2009: 26).

Prestonin (2002: 63–64) mukaan kansanomainen ja lingvistinen kielinäkemyks eroavat merkittävästi toisistaan, mikä tarjoaa hedelmällisen lähtökohdan variaation mekanismien monipuolisempaan ymmärrykseen. Lingvistisessä kielinäkemyksessä kuljetaan konkreettisesta, todellisesta kielenkäytöstä kohti abstraktimpaa kielen tasoa, kun taas kansanomaisessa kielinäkemyksessä on olemassa ikään kuin täydellisen kielen abstraktio, josta liikutaan kohti ”huonompia” kielimuotoja (ks. kuviota 1, Preston 2002: 64; suomennettuna myös Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 225).

Kuvio 1. Kansanomainen ja lingvistinen kielinäkemyks.

Kansanlingvistisen tutkimuksen lähtökohdat ovat siis maallikoiden kielitietoisuudessa professionaalisen kielinäkemyksen sijaan. Tutkimuksen kannalta merkityksellistä on, miten eri kielimuodot järjestäytyvät maallikoiden subjektiivisessa todellisuudessa ja merkitysmaailmassa (Vaattovaara 2009: 25). Kieliasenteiden voidaan nimittäin nähdä ennustavan ihmisten kielellistä käyttäytymistä (Garrett 2010: 24). Erilaisia stigmoja ja

prestiisejä koskevat kielelliset asenteet ja sosiokulttuurilliset normit muokkaavat sitä, miten tuotamme ja vastaanotamme kieltä. Tyypillistä juuri maallikoiden kieliasenteille on, että kieli ja kielenpuhujat usein liitetään toisiinsa. Toisin sanoen maallikoiden kielelliset asenteet yleensä peilaavat tiettyyn puhujaryhmään kohdistuvia asenteita. (ks. Mielikäinen & Palander 2002: 103; Lappalainen & Vaattovaara 2005: 102.) Suomessa prestiisikielenä on usein pidetty kirjakieltä lähellä olevaa yleiskieltä, koska se on liitetty ylempien sosiaaliluokkien kieleksi (Nuolijärvi 2000: 21). Mielikäisen ja Palanderin (2002: 101) mukaan arvottavat asenteet kuitenkin riippuvat siitä, mitä eri aikakausina arvostetaan. Toisin sanoen arvoja ohjaa muoti. Esimerkiksi kaupunkilaisuutta ja maalaisuutta koskevat asenteet ovat heijastuneet ihmisten kieliasenteisiin. Se, miten muodikasta maalaisuus kunakin aikana on ollut, on vaikuttanut maalaisilta vaikuttavien murrepiirteiden luonnehdintoihin (esim. ”ihanan junttimainen”, ”leppoisa” vs. ”landelainen”, ”metsäläinen”). (mt.)

Kielinäkemyyksiä koskevien erojen lisäksi myös maallikon metakielen laatu on erilaista kuin lingvistin. Siinä missä lingvistit käyttävät täsmällisiä termejä kieltä ja sen piirteitä kuvatessaan, maallikoiden kieltä koskevat luonnehdinnat voivat olla hyvin vaihtelevia. Niedzielski ja Preston (2000: 302–314) ovat jakaneet maallikon metakielen kahteen eri lajiin. Metakieli 1 koskee sitä, miten maallikot puhuvat itse kielestä ja kielellisistä piirteistä. Se käsittää esimerkiksi huomiot tietynlaisesta puhetavasta tai eri kielimuotoihin kuuluvien piirteiden havainnoinnista. Metakieli 2 taas käsittelee tapaa, jolla maallikot puhuvat kielenkäyttäjiin liittyvistä uskomuksista. Se liittyy esimerkiksi oletuksiin puhujan älykkyydestä tai laiskuudesta ja sen heijastumisesta hänen kielenkäyttöön. (Palander 2001: 150; Palander 2011: 14.) Erojensa takia maallikon metakieli on toisinaan nähty tutkimuksen kannalta ongelmallisena: vaikka tutkijan usein onkin helppo tulkita maallikon metakieltä, jää joskus epäselväksi, mihin maallikko tietynlaisilla käsitteillä viittaa. Lingvistin on esimerkiksi hankala tulkita, mihin kielellisiin piirteisiin maallikko viittaa puhuessaan ”laiskasta puhetavasta” tai ”sanojen lyhentämisestä”. (ks. esim. Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 248–249.)

Siinä missä maallikoiden metakieli jakautuu karkeasti kahteen eri lajiin, voidaan myös puhua maallikoiden kielitietoisuuden jakoisuudessa. Tässä suhteessa Preston (1999: 359–360) korostaa maallikoiden yksilöllisyyttä, mikä johtaa siihen, että kieltä koskevat kommentit voivat

olla hyvin vaihtelevia. Prestonin (1999: 360) mukaan maallikon kielitietoisuus voidaan luokitella seuraavalla tavalla neljään jatkumoon²:

1. *Saatavuus/pääsy, käsiteltävyys* (eng. availability). Maallikot kiinnittävät eri tavoin huomiota kielellisiin piirteisiin. Huomio vaihtelee piirteiden täydellisestä sivuuttamisesta aina palavaan kiinnostukseen.
2. *Täsmällisyys* (eng. accuracy). Maallikon kieltä ja kielen piirteitä ja niiden alueellista levikkiä koskevat kuvaukset voivat olla virheellisiä, oikeita tai jotakin siltä väliltä.
3. *Yksityiskohtaisuus* (eng. detail). Maallikot kykenevät kuvailemaan kieltä aina yleisestä tasosta pieniin yksityiskohtiin.
4. *Hallinta* (eng. control). Maallikoilla voi olla hyvät, osittaiset tai huonot taidot kielellisten piirteiden imitoinnissa.

Prestonin (1999: 360–361) mukaan nämä neljä jatkumoa ovat suhteellisen riippumattomia toisistaan. Maallikko saattaa esimerkiksi olla tietoinen jostakin kielen piirteestä, muttei kuitenkaan osaa imitoida sitä oikein tai sijoittaa sen levikkiä oikealle alueelle. Kansanlingvivististä tutkimusta tehtäessä onkin oleellista ottaa huomioon sekä maallikon metakielen että kielitietoisuuden erot kysymyksenasetteluja tehtäessä (Vaattovaara 2009: 32).

Kysymystenasettelun lisäksi se, millaisia kielikäsitteitä vastaajalta saadaan esille, riippuu lähestymistavasta. Garrett (2010: 37–52) esittää kolme pääasiallista lähestymistapaa kieliasenteiden tutkimukseen. Yksi tapa on analysoida sitä, kuinka erilaisia kielivarieteetteja kohdellaan yhteiskunnassa. Tälle lähestymistavalle on oleellista, etteivät kielenkäyttäjät tiedä olevansa tutkimuskohteena. Toisin sanoen lähestymistapa tarkastelee spontaanisti erilaisissa kommunikaatiotilanteissa esitettyjä asenteita ja näin aineistona voivat toimia esimerkiksi lehtikirjoitukset tai kaunokirjallisuus. Kaksi muuta lähestymistapaa kieliasenteita tarkasteltaessa ovat suorien ja epäsuorien menetelmien hyödyntäminen. Epäsuoraa menetelmää voidaan pitkälti pitää sosiaalipsykologisesta tutkimuksesta sovellettujen reaktiotestien (engl. matched guise) synonyyminä, joissa kuuntelijalle soitetaan jonkinlainen ääninäyte. Ääninäytteen jälkeen kuuntelijaa pyydetään esimerkiksi tunnistamaan nauhalta kuultu murre tai arvioimaan sen miellyttävyyttä. Nimensä mukaisesti suorassa menetelmässä vastaajalle esitetään suoria kysymyksiä kieltä koskevista asenteista, kuten eri kielimuotojen

---

² Jatkumoiden nimet on suomentanut Aila Mielikäinen (2005).

arvottamisesta, mieltymyksistä ja niin edelleen. Oma tutkimukseni, kuten kansanlingvistinen tutkimus yleensäkin (ks. Garrett 2010: 179), perustuu suorille menetelmille. Lisää käyttämästäni aineistosta kerron seuraavassa luvussa.

4 Aineisto

Tässä luvussa esittelen ja motivoin tutkielmassani käytetyn tutkimusaineiston, jonka olen saanut käyttööni Helsingin yliopiston professori Hanna Lappalaiselta. Lappalainen kuuluu monitieteiseen kaupunkitutkijoiden verkostoon³, jonka yhtenä tavoitteena on ollut kehittää Vantaaseen liittyvää tutkimusta eri tieteenaloilla. Aineisto on kerätty Lappalaisen johdolla osana Helsingin yliopiston Suomi kieliyhteisönä -kurssia, jolla on lähinnä 1. ja 2. vuoden suomen kielen sekä suomen kielen ja kulttuurin opiskelijoita. Aineiston keruu on ollut opiskelijoille valinnainen osa kurssia. Opiskelijat ovat saaneet tehtäväkseen etsiä vähintään yhden vantaalaisen ja yhden muualla pääkaupunkiseudulla asuvan vastaajan.

Alkuperäinen aineisto koostuu e-lomakekyselystä (ks. liitteitä 1 ja 2), johon on kerätty vastaukset yhteensä 70 informantilta vuosina 2018 ja 2019. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 36 pääkaupunkiseutulaista ja 32 vantaalaista sekä kaksi muulta paikkakunnalta kotoisin olevaa vastaajaa. Koska muista pääkaupunkiseutulaisista selkeä enemmistö (N=30) oli kotoisin Helsingistä, päätin rajata aineistoa ja tarkastella ainoastaan helsinkiläisiä vastaajia vantaalaisten vastaajien ohella. Karsin helsinkiläisistä vastaajista yhden pois, sillä hänen vastauksensa suljettuihin kysymyksiin olivat puutteellisia, eikä niistä ollut mahdollista tehdä kvantitatiivista vertailua. Näin ollen analyysissä on otettu 29 helsinkiläisen vastaukset huomioon.

Mitä tulee vastaajien taustatietoihin, helsinkiläisistä vastaajista 20 oli naisia ja kahdeksan miehiä. Yksi helsinkiläinen ei halunnut ilmoittaa sukupuoltaan. Heidän ikäjakaumansa oli 15–80 ikävuoden välillä. Vantaalaisista vastaajista taas 22 oli naisia ja yhdeksän miehiä. Lisäksi yksi vastaajista ei halunnut ilmoittaa sukupuoltaan. Vantaalaisten ikäjakauma⁴ oli 15–70 ikävuoden välillä. Sekä helsinkiläiset että vantaalaiset edustavat koulutustasoltaan laajaa ryhmää, aina peruskoulutasosta yliopistotasoon. Kaikkien vantaalaisten vastaajien äidinkieli oli suomi. Helsinkiläisistä vastaajista kaksi ilmoitti äidinkielekseen ruotsin, yksi italian ja yksi venäjän. Loput ilmoittivat äidinkielekseen suomen.

³ Suurkaupungin kerrostumat – humanistista kaupunkitutkimusta Helsingin yliopistossa -hankkeen tarkoituksena on tiivistää ja edistää humanistisen tiedekunnan tutkijoiden yhteistyötä kaupunkitutkimuksen alalla.

⁴ Vastaajien ikä on merkitty lomakekyselyyn porrastetusti, esim. 15–20-vuotias, 21–30-vuotias jne. Vastaajien tarkka ikä ei ole tiedossa.

Olen tässä tutkimuksessa päättänyt keksittyä taustamuuttujista ainoastaan asuinpaikkaan, ja täten jätän vastaajien iän, sukupuolen, äidinkielen ja koulutustason huomioimatta analyysissäni. Päädyin tähän ratkaisuun, sillä koen, etteivät kyseiset muuttujat ole oleellisia kysymyksenasetteluni kannalta. Myös aineiston koko on ohjannut valintaa. Vaattovaara & Soininen-Stojanov (2006: 249) ovat ehdottaneet, että asukaspohjan todellisen heterogeenisyyden huomioiminen tutkimuksessa olisi suotavaa, sillä useat tutkimusaineistot on rajattu koskemaan esimerkiksi syntyperäisiä pääkaupunkiseutulaaisia. Syntyperäisyys ei ollut aineiston keruussa kriteeri, mutta kyselyn yhteydessä vantaalaisilta kuitenkin tiedusteltiin muita mahdollisia asuinpaikkoja ja sitä, kuinka kauan he olivat asuneet Vantaalla. Asumisajat vaihtelivat vuodesta yli 30 vuoteen.

Aineisto on kerätty strukturoidun haastattelun menetelmällä lomakekyselyn muodossa. Kysymykset on käyty läpi yhdessä haastateltavan kanssa suullisesti ja vastaukset on täytetty suoraan e-lomakkeeseen. Lomakekysely sisälsi yhteensä kahdeksan erilaista väittämää, jotka oli esitetty Likert-asteikkojen muodossa, sekä yhdeksän mielikuvia kartoittavaa adjektiiviparia semanttisina differentiaaleina. Olen tässä tutkielmassa päättänyt jättää semanttiset differentiaalit analyysini ulkopuolelle, sillä moni vastaaja oli kommentoinut adjektiiviparien merkitysten olleen epäselviä.

Lisäksi lomakekyselyssä oli esitetty viisi avointa kysymystä. Näistä kolme oli asteikkojen tai kyselyn vapaata kommentointia varten (esim. ”*Voit halutessasi kommentoida vantaalaista puhetapaa myös omin sanoin*”). Kahdesta muusta avoimesta kysymyksestä ensimmäinen koski Vantaan puhekielen nimitystä (”*Miten nimittäisit kielimuotoa, jota puhutaan Vantaalla?*”) ja toinen mielikuvia Vantaasta (”*Kuvaile omin sanoin, mitä mielikuvia Vantaa sinussa herättää.*”). Vapaita kommentteja analysoidessani olen merkinnyt kunkin vastaajan koodilla, joka muodostuu vastaajanumerosta, paikkakunnasta sekä aineiston keräysvuodesta (esim. 1Hel19). Olen päättänyt käyttää vapaita kommentteja osin muiden vastauksien analyysin tukena. Olen säilyttänyt vastausten alkuperäisen – usein puhekieltä jäljittelevän – kirjoitusmuodon pienten kirjoitusvirheiden korjauksia lukuun ottamatta.

Huomioitavaa aineiston kannalta on, ettei osa vastaajista kommentoinut avoimia kysymyksiä lainkaan, ja että osa saaduista vastauksista koski kysymyksenasettelua tai haastattelua sinänsä. Olen karsinut tällaiset itse aihetta koskemattomat vastaukset aineistostani. Seuraavassa luvussa siirryn analysoimaan aineistoani.

5 Analyysi

Tässä luvussa siirryn aineistoni analyysiin. Ensimmäisessä alaluvussa 5.1 tarkastelen ja vertailen Vantaan puhekielelle annettuja nimityksiä ja Vantaan puhekielen kommentointia sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti selvittääkseni, millä eri nimityksillä vastaajat kutsuvat Vantaan puhekieltä. Tämän lisäksi pyrin selvittämään, minkälaiset mielikuvat ja asenteet ohjailevat nimityksiä. Esitän kvantitatiivisen tiedon taulukkojen muodossa ja analysoin saatuja vastauksia aiemman tutkimustaustan, teorian sekä vastaajien vapaiden kommenttien valossa.

Toisessa alaluvussa 5.2 siirryn analysoimaan kyselylomakkeen väittämiin saatuja vastauksia. Osio sisälsi yhteensä kahdeksan väittämää. Olen esittänyt saadut vastaukset pylväskaavioiden muodossa, joissa vertailen sekä vantaalaisilta että helsinkiläisiltä saatuja vastauksia kvantitatiivisesti. Lisäksi laajennan analyysiani vapaiden kommenttien avulla ja vertailen niitä aiempaan tutkimustietoon. Väittämistä saatujen vastauksien avulla on tarkoitus syventää tietoa siitä, miten helsinkiläisten ja vantaalaisten vastaajien asenteet Vantaan puhekieltä kohtaan eroavat toisistaan.

Kahdessa viimeisessä alaluvussa 5.3 ja 5.4 tarkastelen sekä helsinkiläisten että vantaalaisten Vantaaseen liittämiä mielikuvia. Olen ryhmitellyt vastaukset karkeasti sisältöanalyysin avulla teemoittain ja tarkastellut, ovatko esitetyt mielikuvat positiivisia, negatiivisia vai neutraaleja.

Seuraavassa alaluvussa 5.1 siirryn itse analyysiin.

5.1 Vantaan puhekielen nimitykset

Tässä alaluvussa analysoin lomakekyselyn ensimmäiseen kysymykseen saatuja vastauksia. Kysymys koski Vantaan puhekielen nimittämistä (*”Miten nimittäisit kielimuotoa, jota puhutaan Vantaalla?”*). Olen jaotellut vantaalaisten ja helsinkiläisten Vantaan puhekielelle antamat nimitykset seuraaviin taulukoihin 1 ja 2. Huomioitavaa analyysin kannalta on, että osa vastauksista ei ollut suoranaisia nimityksiä kielimuodolle, vaan kielimuodon kuvauksia (esim. *”Paljon lyhenteitä, pätkäistään sanojen lopusta, vierasperäistä sanastoa”* [12Van18] tai *”Moderni ja outo”* [7Hel18]). Olen karsinut tällaiset kuvaukset pois analyysistä, sillä ne eivät ole suoraan vertailukelpoisia muiden nimitysten kanssa eikä niistä käy ilmi, mieltääkö vastaaja Vantaan puhekielen esimerkiksi slangiksi tai murteeksi. Lisäksi on huomioitavaa, että jotkut vastaajat antoivat Vantaan puhekielelle useamman kuin yhden nimityksen, ja jotkut taas jättivät vastaamatta kysymykseen.

Taulukko 1. Vantaalaisten nimitykset Vantaan puhekielelle.

Nimitys	N
Yleiskieli/kirjakieli	10
Pääkaupunkiseudun (yleis)kieli/murre	5
Puhekieli	3
Ei nimeä	2
Puolittainen Stadin slangi	1
Slangi	1
Uusimaan slangi	1
Normaali suomen kieli sekoitettuna Helsingin slangiin	1
Normaali suomen kieli	1
Uusimaalainen murre	1
Slangimainen Etelä-Suomen murre	1
Vastaukset yhteensä	27

Taulukko 2. Helsinkiläisten nimitykset Vantaan puhekielelle.

Nimitys	N
Yleiskieli	6
Pääkaupunkiseudun puhekieli/puhetapa/kielimuoto	3
Vantaa	2
Suomi/suomen kieli	2
Ei tiedä / ei osaa sanoa	2
Slangi	1
Vantaan slangi	1
Wannabe Stadin slangi	1
Työläisslangi	1
Ihan tavallinen peruskieli	1
Puhekieli	1
Geneerinen puhekieli	1
Helsingin seudun puhetapa	1
Etelä-Suomen murre	1
Stadin slangi	1
Sekoitus maalaismurretta	1
Suomen yleiskieli	1
Vastaukset yhteensä	27

Kuten yllä olevasta taulukoista 1 ja 2 käy ilmi, vantaalaisilta (ks. taulukkoa 1) vastauksia saatiin yhteensä 27 ja he olivat antaneet Vantaan puhekielelle yhteensä kymmenen eri nimitystä. Lisäksi kaksi vantaalaista vastasi, etteivät he osaa antaa Vantaan puhekielelle nimeä. Myös helsinkiläisiltä (ks. taulukkoa 2) vastauksia saatiin yhteensä 27 ja heillä oli yhteensä 16 eri nimitystä Vantaan puhekielelle. Vain kaksi heistä ei tiennyt tai osannut sanoa, miksi Vantaan puhekieltä voisi nimittää.

Kuten taulukoista 1 ja 2 käy ilmi, oli ”yleiskieli” sekä vantaalaisten (N=10) että helsinkiläisten (N=6) vastaajien keskuudessa selvästi yleisin nimitys Vantaan puhekielelle. Yleiskielen on nähty maallikon metakielessä usein viittaavan murteettomaan kieleen, joissakin tapauksissa jopa slangiin (ks. esim. Mielikäinen & Palander 2014: 40–41). Vantaalainen vastaaja (11Van18) kommentoi yleiskielisyyttä seuraavasti:

Vantaalaisten puhetapa ei ole mitenkään ominainen tietylle alueelle. Kielessä ei ole juuri mitään persoonallista vaan se on kieltä, jota kaikki suomea puhuvat voivat ymmärtää. (11Van18)

Vastaaja (11Van18) kokee, että yleiskielisyys liittyy lähinnä yleiseen, alueesta riippumattomaan ymmärrettävyyteen.

Helsinkiläinen vastaaja (3Hel18) totesi vantaalaisten puhuvan yleiskieltä, eli ”*samalla tavalla kuin helsinkiläiset, mutta eivät osaa slangia.*” Vastaaja liittää Vantaan puhekielen omaan puhetapaansa, mutta tekee erotuksen sillä, etteivät vantaalaiset osaa slangia. Hän näin myös liittää yleiskielisyyden niin Helsingin kuin Vantaan puhekieleen. Myös joissakin aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että maallikot mieltävät yleiskielen aluevarieteetiksi, jota puhutaan pääkaupungin ympäristössä, tässä tapauksessa ainakin Vantaalla ja Helsingissä (ks. esim. Palander 2001: 149). Myös helsinkiläinen vastaaja (12Hel19), joka nimitti Vantaan puhekieltä yleiskieleksi, kommentoi yleiskielisyyttä seuraavalla tavalla:

Sen eron huomaa. Vantaalaiset on vantaalaisia ja helsinkiläiset helsinkiläisiä. Vaik oltais Puistolassa, ni must eron huomaa. Vantaalla on enemmän muualta Suomesta muuttaneita, ni se sekottuu vähän semmoseks yleissuomeks (jos se on mikään adjektiivi olevinaan). Ei oo mitään semmost Vantaan omaa murretta, niinku on stadin slangia ja turkulaiset puhuu noin. Se on vähä semmosta lähiökieltä. (12Hel19)

Erona vastaajan (3Hel18) vastaukseen vastaaja (12Hel19) tekee jyrkemmän eronteon Helsingin ja Vantaan puhekielen välille: hän tähdentää, että helsinkiläisen ja vantaalaisen puhekielen erottaa jopa Puistolassa, joka on Helsingin ja Vantaan rajalla oleva helsinkiläinen kaupunginosa. Vastaaja myös tarkentaa, että *”se on vähä semmosta lähiökieltä”*, millä hän ilmeisesti viittaa mielikuviinsa kielimuodoista, joita puhutaan lähiöissä, ja näin myös Vantaalla.

Kuten kommenteista käy ilmi, vaihtelee yleiskielen määritelmä informanttien vastauksissa. Sanakirjamääritelmä *yleiskielelle* on ”1. erikoiskielten sanastoa sisältämätön suositusten mukainen kirjoitettu ja puhuttu kieli; kirjakieli., 2. (monikielisellä t. -murteisella alueella) yleisesti puhuttava yhteinen kieli” (Kielitoimiston sanakirja: yleiskieli). Vaattovaaran ja Soininen-Stojanovin (2006: 234–235) tutkimuksesta kävi ilmi, että vastaajat usein käyttivät termiä *yleiskieli* kuvaamaan kieltä, joka oli lähellä vastaajan omaa puhekieltä. Murteina taas viitattiin systemaattisesti kielimuotoihin, joita puhuttiin muualla Suomessa. Osa vastaajista siis kokee Vantaan puhekielen, jota he kutsuvat yleiskieleksi, mahdollisesti juuri tällaiseksi omaa puhekieltä vastaavaksi kielimuodoksi.

Yleiskielen jälkeen toisiksi yleisin nimitys molemmilla vastaajaryhmillä (vantaalaiset N=5, helsinkiläiset N=3) Vantaan puhekielelle oli *”pääkaupunkiseudun murre/kieli/kielimuoto”*. Pääkaupunkiseudun puhekieli koetaan siis yhtenäisenä varieteettina. Vantaalainen vastaaja (9Van18) tarkentaa, että *”pääkaupunkiseudun kielimuodot eivät eroa toisistaan. Käytetään englanninkielisiä ilmauksia ja slangia. Monet esim. käyvät töissä Helsingissä, siitä johtuu sekoittuminen.”* Vastaajan mielestä englanninkieliset ilmaukset ja slangi yhdistävät pääkaupunkiseudun puhekieltä, ja myös jatkuva kanssakäyminen helsinkiläisten kanssa on estänyt puhekielten eriytymisen. Myös Vaattovaara & Soininen-Stojanov (2006: 230–231) ovat tutkimuksessaan todenneet, että pääkaupunkiseutulaisten liikkuma-alue ja sosiaaliset verkostot usein ylittävät kaupunkien rajat.

Vantaalainen vastaaja (5Van18), joka nimittää Vantaan puhekieltä pääkaupunkiseudun kieleksi, kertoo mielikuvistaan näin:

Mielestäni vantaalainen puhetapa on samanlaista kuin muulla pääkaupunkiseudulla, mutta ehkä vähän kovempaa, enemmän ”jengimäistä”. Tämä pohjautuu mielikuviin vantaalaisista ihmisistä. (5Van18)

Vastaaja (5Van18) kokee, ettei Vantaan puhekieli eroa muusta pääkaupunkiseudun puhekielestä merkittävästi, mutta kuvaa Vantaan puhekieltä *”ehkä vähän kovemmaksi,*

enemmän ns. jengimäiseksi”. Näiden eroavaisuuksien hän kokee pohjautuvan mielikuviin vantaalaisista ihmisistä. Vastaajan kommentissa havainnollistuu muiden muassa Mielikäisen & Palanderin (2002: 103) ja Lappalaisen & Vaattovaaran (2005: 102) tekemä havainto siitä, että tyypillisesti juuri maallikot liittävät mielikuvan kielestä ja sen puhujista toisiinsa. Toisin sanoen maallikoiden asenteet, jotka kohdistuvat kielimuotoihin, yleensä peilaavat tiettyyn puhujaryhmään kohdistuvia asenteita. Tässä tapauksessa vastaaja pitää vantaalaisia kovempina kuin muita pääkaupunkiseutulaisia ja ”jengimäisinä”.

Toinen vantaalainen vastaaja (8Van18), joka nimittää Vantaan puhekieltä pääkaupunkiseudun yleiskieleksi, näkee, että Vantaan puhekieleen on vaikuttanut muualta tullut muuttoliike:

Vantaalle on muuttanut muualta Suomesta paljon ihmisiä, jotka tuovat oman vivahteensa kieleen. (8Van18)

Vaikka vastaaja (8Van18) ei kommentissaan mainitse muita pääkaupunkiseudun kaupunkeja kuin Vantaan, antaa Vantaan puhekielen nimitys kuitenkin ymmärtää, että vastaaja kokee pääkaupunkiseudun puhekielen yhtenäiseksi. Kuten Paunonen (2006: 14) on todennut, kaupunkilaiskielille on tyypillistä suuri sisäinen vaihtelu. Pääkaupunkiseudulle, ja niin ikään Vantaalle, on vuosien saatossa kohdistunut muuttoliikettä eri puolilta Suomea, mikä on tuonut useita eri murrevaikutteita pääkaupunkiseudun puhekieleen (ks. lukua 2.1). Tämä myös selittää, miksi helsinkiläinen vastaaja (18Hel18) nimitti Vantaan puhekieltä ”sekoitukseksi maalaismurretta”. Kuvaus pääkaupunkiseudun puhekielestä murteiden sulatusuunina kiteytyy erään helsinkiläisen vastaajan (7Hel18) kommentissa:

Vantaalaisten tapaan puhua kiinnittää vähemmän huomiota kuin esimerkiksi murteisiin. (7Hel18)

Vantaan puhekieltä pääkaupunkiseudun puhekieleksi nimeävä vastaaja (7Hel18) tekee siis eron vantaalaisten ja ”murretta puhuvien” ihmisten välille. Tässä myös toistuu Vaattovaara & Soininen-Stojanovin (2006: 234–235) havainto siitä, että pääkaupunkiseudun ulkopuolella puhuttavia kielimuotoja nimitetään maallikoiden puheessa systemaattisesti murteiksi.

Pääkaupunkiseuturajauksen lisäksi kolme vantaalaista ja viisi helsinkiläistä nimesi Vantaan puhekielen kaupungin (”Vantaa”), alueen (”Helsingin seudun puhetapa”) maakunnan (esim. ”Uusimaan slangi”), läänin (esim. ”Etelä-Suomen murre”) tai koko maan (”Suomen

yleiskieli”) mukaan, mikä viittaa siihen, että kyseiset vastaajat pitävät Vantaan puhekieltä varieteettina, jota puhutaan pääkaupunkiseutua laajemmalla tai pienemmällä alueella.

Helsinkiläinen vastaaja (3Hel19), joka nimitti Vantaan puhekieltä ”Suomen yleiskieleksi”, perusteli nimitystä toteamalla, että Vantaan puhekieli on ”*samanlainen kuin muualla pääkaupunkiseudulla, erottuu selkeästi muiden maakuntien murteista*”. Vastaaja kokee, että pääkaupunkiseudun puhekieli on yhteneväistä. Mahdolliset erot ilmenevät vasta verrattaessa Vantaan puhekieltä maakuntien murteisiin. Tulkitsen vastaajan Vantaan puhekielelle antaman nimityksen (”Suomen yleiskieli”) hänen vapaan kommenttinsa ja Mielikäisen & Palanderin (2014: 40–41) tekemien huomioiden valossa siten, että vastaaja kokee Vantaan puhekielen murteettomaksi kieleksi, jota hallitaan tai vähintään ymmärretään ympäri Suomen. Samantyyppisiä ovat nähdäkseni sellaiset Vantaan puhekielelle annetut nimitykset kuten ”ihan tavallinen peruskieli” ja ”geneerinen puhekieli”.

Verrattaessa taulukkoja 1 ja 2 huomio kiinnittyy nimityksiin, joihin sisältyy sana *slangi*. Tällaisia nimityksiä Vantaan puhekielelle oli sekä vantaalaisten että helsinkiläisten keskuudessa viisi, yhteensä kymmenen. Vantaalaiset nimittivät Vantaan puhekieltä ”slangimaiseksi Etelä-Suomen murteeksi”, ”puolittaiseksi Stadin slangiksi”, ”slangiksi”, ”Uusimaan slangiksi” sekä ”normaaliksi suomen kieleksi sekoitettuna Stadin slangiin”. Helsinkiläiset taas nimittivät Vantaan puhekieltä ”slangiksi”, ”Vantaan slangiksi”, ”wannabe Stadin slangiksi”, ”Stadin slangiksi” ja ”työläisslangiksi”.

Slangin mahdolliset etumääritteet tuovat esiin asenteita, joita Vantaan puhekieleen liitetään. Esimerkiksi ”puolittaisella Stadin slangilla” vantaalainen vastaaja viittanee joko siihen, että Vantaalla slangia osataan huonommin kuin Helsingissä tai siihen, että vantaalaiset käyttävät osittain samanlaista slangia kuin Helsingissä. Erityisesti helsinkiläisen vastaajan nimitys ”wannabe Stadin slang” ilmentää asenteita, joiden mukaan vantaalaiset yrittäisivät puhua Stadin slangia kuitenkin onnistumatta siinä. Englannin kielen sanan *wannabe* sanakirja määrittelee tarkoittamaan arkipuheessa ”jnk tavoittelija, jnk havittelija” (MOT Collins Compact Thesaurus: wannabe). Myös ”työläisslangi” kuvastaa vastaajan asenteita puhujaryhmää kohtaan.

Väitöskirjassaan Lappalainen (2004: 133) on kokoavasti todennut, että suomalaisessa sosiolingvistiikassa *slangi*-sanalla tarkoitetaan ympäri Suomen käytettävää niin kutsuttua yleisslangia. Se, mitä vastaajat itse *slangilla* tarkoittavat, elleivät he erikseen nimeä slangia

Stadin slangiksi, on vaikea tulkita. Saman havainnon ovat tehneet mm. Vaattovaara ja Soininen-Stojanov (2006: 242). Maallikoiden metakieltä tutkineet Mielikäinen & Palander (2014: 41) ovat havainneet, että maallikot käyttävät *slangi*-sanaa usein oman puhekielensä tai murteettoman kielen kuvailuun. He ovat määritelleet, että käsitteellä tarkoitetaan maallikoiden puheessa joko 'Helsingin puhekieltä' tai '(yleis)puhekieltä'. Voidaan siis otaksua, että vastaajat luultavimmin viittaavat jompaankumpaan merkitykseen puhuessaan slangista.

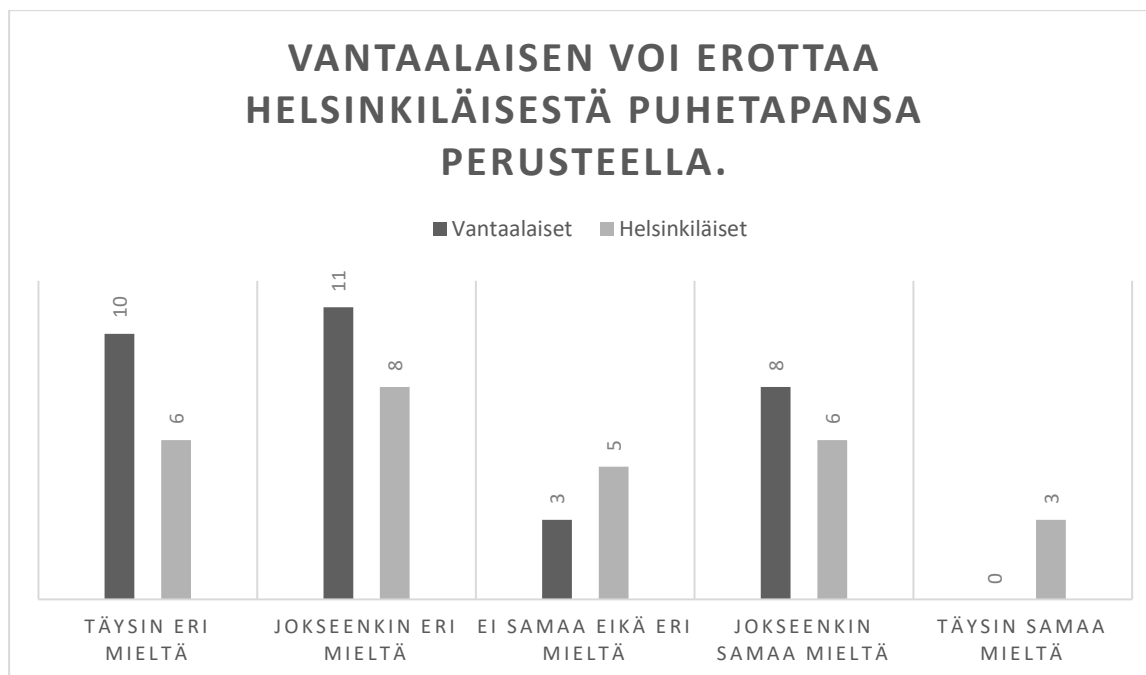
Lisäksi osa niin helsinkiläisistä kuin vantaalaisista vastaajista nimitti Vantaan puhekieltä "(normaaliksi) suomen kieleksi" ja "puhekieleksi". Nimitysten voi ajatella yhtä lailla viittaavan yleiskieleen kuin itselle tuttuun, ns. normaaliin kieleen (ks. Mielikäinen & Palander 2014: 42–41). Mikäli nimityksellä tarkoitetaan jälkimmäistä, voidaan sen ajatella ilmentävän osittain Prestonin esittämää kuviota (ks. kuviota 1), jossa maallikko näkee oman kielensä hyvästä kielestä jalostuneena tavallisena kielenä, joka voidaan erottaa sitä "huonommista" kielimuodoista, eli murteista että virheistä.

Seuraavassa alaluvussa siirryn tarkastelemaan sekä vantaalaisten että helsinkiläisten vastauksia Vantaan puhekieltä koskeviin väittämiin.

5.2 Väittämät Vantaan puhekielestä

Tässä alaluvussa vertailen vantaalaisten ja helsinkiläisten vastauksia väittämiin, jotka koskivat Vantaan puhekieltä. Väittämiä oli yhteensä kahdeksan. Jokaisen väittämän kohdalla vastaajia pyydettiin valitsemaan spontaania mielikuvaa parhaiten vastaava kohta asteikolla 1–5 (1 = täysin eri mieltä, 2 = jokseenkin eri mieltä, 3 = ei samaa eikä eri mieltä, 4 = jokseenkin samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä). Olen laatinut jokaista väittämää kohden erillisen pylväskaavion, johon olen laskenut yhteen sekä vantaalaisten että helsinkiläisten vastaukset. Tämä mahdollistaa saatujen vastauksien kvantitatiivisen vertailun. Tarkastelen vastauksia myös aiemman tutkimuksen valossa.

Väittämien lisäksi lomakekyselyn kolmas osio sisälsi avoimen kohdan, jossa vastauksia oli mahdollisuus kommentoida. Olen tähän analyysiin valinnut aineistosta ne vastaajien kommentit, jotka jollakin tapaa avaavat tai kommentoivat esitettyjä väittämiä.

Kaavio 1. Väittämä: Vantaalaisen voi erottaa helsinkiläisestä puhetapansa perusteella.

Osion ensimmäinen väittämä oli ”*Vantaalaisen voi erottaa helsinkiläisestä puhetapansa perusteella.*” Kuten kaaviosta 1 käy ilmi, on noin kaksi kolmasosaa (N=21) vantaalaisista joko täysin tai jokseenkin eri mieltä siitä, että vantaalaisen voi erottaa helsinkiläisestä puhetapansa perusteella. Myös noin puolet (N=14) helsinkiläisistä oli tätä mieltä. Ei samaa eikä eri mieltä vantaalaisista vastaajista oli kolme, helsinkiläisistä taas viisi. Alle kolmasosa niin vantaalaisista (N=8) kuin helsinkiläisistä (N=9) taas piti vantaalaisen erottamista helsinkiläisestä puhetapansa perusteella mahdollisena. Niin vantaalaisten kuin helsinkiläisten vastaajien mielipiteet väittämän suhteen ovat siis pitkälti samansuuntaisia.

Vantaalainen vastaaja (11Van19) on sitä mieltä, että Vantaan puhekieli on hyvin lähellä Helsingin puhekieltä, vaikka Vantaalle onkin muuttanut vähemmän ulkopaikkakuntalaisia kuin Helsinkiin. Siksi puhekieliä ei voida erottaa toisistaan:

Kieli on hyvin lähellä Helsingissä puhuttua. Vantaalla on vähemmän junan tuomia kuin Helsingissä. (11Van19)

Toinen vantaalainen vastaaja (19Van18) taas pitää erontekoa mahdollisena. Hän on kommentoinut Helsingin ja Vantaan puhekielten eroja seuraavalla tavalla:

Helsingissä on stadiässä ja paino sanan alussa, myös tietyt kirjaimet kuten s ja k äännetään eri tavoin kun Vantaalla. Vantaalaista puhetapaa taas määrittää lyhentäminen. Vantaalainen puhetapa on "vague": jos voi tiputtaa kirjaimia pois, ne tiputetaan. (19Van18)

Vastaaja erittelee joitakin foneettisia eroja ("stadiässä, kirjaimet s ja k") kielimuotojen välillä. "Stadiässällä" vastaaja viittaa /s/:n etiseen terävään ääntämistapaan, jota maallikkojen keskuudessa pidetään tyypillisenä helsinkiläisessä puheessa. Tutkimus on osoittanut, että vaikka "stadiässä" onkin kansanlingvistinen fakta⁵, toisin sanoen maallikoiden mielestä aito ilmiö, ei sitä lingvistisenä faktana ole olemassa. (Vaattovaara & Halonen 2015: 40, 75–76, 78.) Se, mihin vastaaja tarkalleen viittaa /k/:n ääntämisen eroissa, on mahdotonta vastauksen perusteella tulkita.

Lisäksi vastaaja (19Van18) nimeää Helsingin ja Vantaan puhekielten eroksi sen, että Helsingissä "paino on sanan alussa". Mielikäinen & Palander (2014: 126) ovat tutkimuksessaan tehneet havainnon, että maallikkojen puheessa *paino* voi viitata esimerkiksi prosodiaan kytkeytyviin äänne- tai muotopiirteisiin, sävelkulkuun tai muuhun yleissävyyn. Kyseinen vastaaja viitanee *painolla* nimenomaan sanapainoon, joka hänen vastauksensa mukaan on helsinkiläisessä puhekielessä sanan alussa, vantaalaisessa puhekielessä taas jossain muualla.

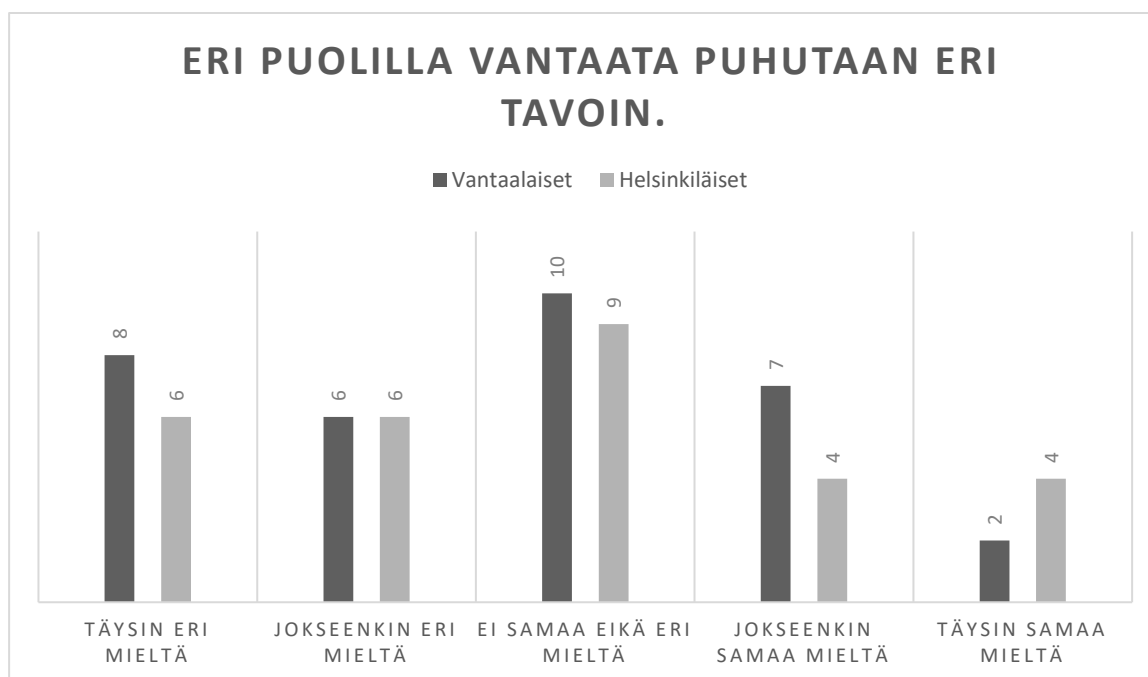
Vastaaja (19Van18) myös tarkentaa, että Vantaalla sanoja lyhennetään enemmän Helsinkiin nähden, ja että Vantaan puhekieli on "vague" (suom. epämääräinen, epäselvä). Vaattovaara & Soininen-Stojanov (2006: 238–239) havaitsivat tutkimuksessaan, että on mahdollista vain arvailla, mihin maallikot viittaavat sanojen lyhentämisellä. He tekivät päätelmän, että lyhentäminen voi maallikoiden viittauksissa liittyä hyvin moninaisiin ilmiöihin, kuten esimerkiksi niin sanottuihin pikapuheisuuksiin (esim. *ooksä, meeksä*), loppuheittoilmiöihin (esim. *yks*) tai *d*:n katoon (esim. *kaheksan*). Myös se, mihin vastaaja (19Van18) viittaa puhettavan epämääräisyydellä ("vague"), jää arvailujen varaan. Voi olla, että vastaaja kokee, että juuri sanojen lyhentäminen tekee Vantaa puhekielestä epäselvää.

Helsinkiläinen vastaaja (5Hel18) toteaa puhekielten erottavaksi tekijäksi sen, että helsinkiläiset puhuvat nopeammin kuin vantaalaiset:

⁵ Termiä *folk linguistic fact* on käyttänyt mm. Preston (ks. esim. Preston 2002: 63).

Helsinkiiläiset puhuvat nopeammin kuin vantaalaiset, sillä Helsingissä asuvilla on enemmän kiirettä. Lisäksi Helsingissä hienostellaan kielellä enemmän, eli käytetään enemmän uusia trendi-ilmaisuja. (5Hel18)

Vaikka vastaaja (5Hel18) saattaa kyseisellä kommentilla viitata esimerkiksi edellä mainittuihin pikapuheisuuksiin, liittää hän ainakin vastauksen perusteella puhenopeuden mielikuvaan helsinkiiläisten kiireisestä elämäntavasta. Kuten esimerkiksi Lappalainen & Vaattovaara (2005: 102) ovat todenneet, peilaavat maallikoiden kielelliset asenteet yleensä tiettyyn puhujaryhmään kohdistuvia asenteita. Vastaaja siis pitää helsinkiiläistä elämäntapaa kiireisenä, jonka vuoksi myös Helsingin puhekieli yhdistyy hänen mielikuvissaan nopeuteen. Lisäksi hän toteaa helsinkiiläisten hienostelevan kielellä enemmän ja käyttävän enemmän uusia trendi-ilmaisuja kuin vantaalaisten. Myös tämä saattaa kytkeytyä vastaajan mielikuviin Helsingistä hienostelevana tai trendikkäänä alueena tai esimerkiksi oletukseen siitä, että erilaiset muoti-ilmiöt rantautuvat pääkaupunkiin ensimmäisenä.

Kaavio 2.Väittämä: Eri puolilla Vantaata puhutaan eri tavoin.

Osion toinen väittämä oli ”Eri puolilla Vantaata puhutaan eri tavoin”. Kuten kaaviosta 2 käy ilmi, myös tämän väittämän osalta vantaalaisten ja helsinkiiläisten mielipiteet olivat lähestulkoon yhteneväisiä. Lähes kolmasosa niin vantaalaisista (N=10) kuin helsinkiiläisistä (N=9) vastasi, etteivät he ole väittämän kanssa samaa eivätkä eri mieltä. Hieman yli kolmasosa sekä vantaalaisista (N=14) että helsinkiiläisistä (N=12) taas oli jokseenkin tai täysin eri mieltä

siitä, että eri puolilla Vantaata puhuttaisiin eri tavoin. Toisaalta taas seitsemän vantaalaista on jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa, ja kaksi samaa mieltä. Helsinkiläisistä kahdeksan on jokseenkin samaa mieltä (N=4) tai täysin samaa mieltä (N=4) väittämän kanssa.

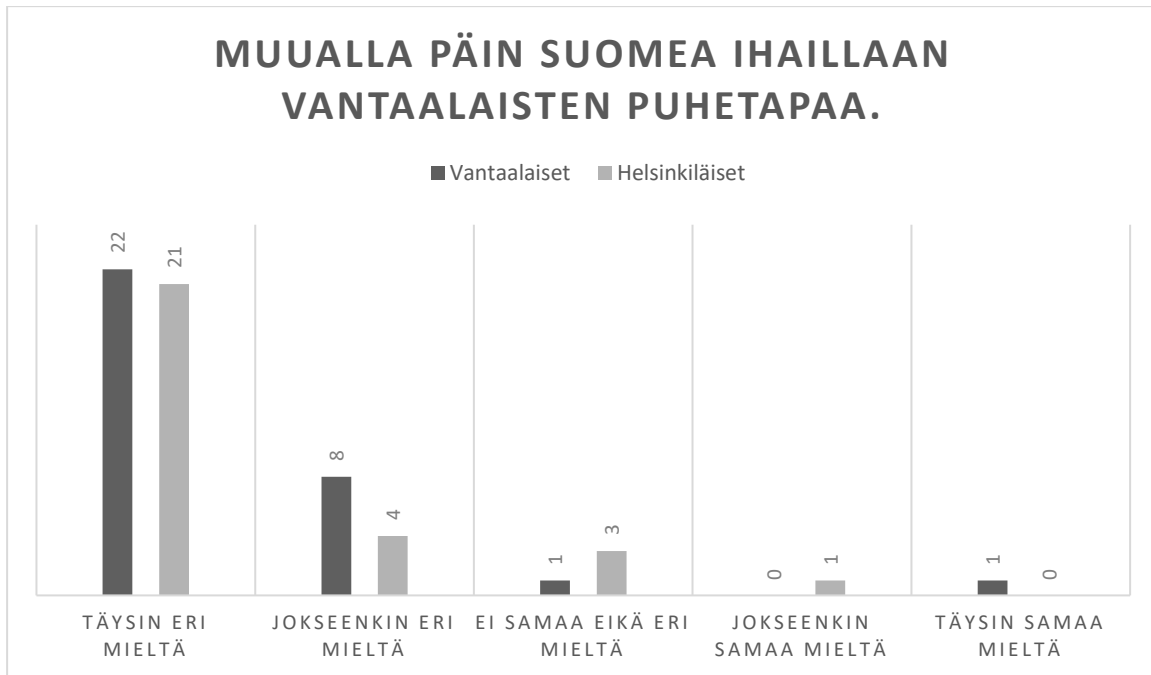
Väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä ollut vantaalainen vastaaja (9Van18) tarkentaa vastaustaan seuraavalla tavalla:

Kartanokoskella saatetaan puhua enemmän ruotsia, maahanmuuttajien puheessa on enemmän englantia. (9Van18)

Kuten vastauksesta käy ilmi, vastaaja (9Van18) ei ilmeisesti koe, että Vantaalla puhuttavassa suomen puhekielessä olisi alueellisia eroja. Sen sijaan hän vastauksessaan viittaa eri kieli- ja asukasryhmiin, joita Vantaalla asuu (ks. myös lukua 2.1). Toinen vantaalainen vastaaja (7Van19) taas tuntuu selkeämmin olevan sitä mieltä, että nimenomaan suomen puhekieli on Vantaalla alueittain erilaista, mikä ilmenee hänen viittauksestaan slangiin:

Uskon, että eri puolilla Vantaata puhutaan eri tavalla. Ainakin jossain Vantaan "ytimessä" voitaisiin puhua vähän enemmän slangia. (7Van19)

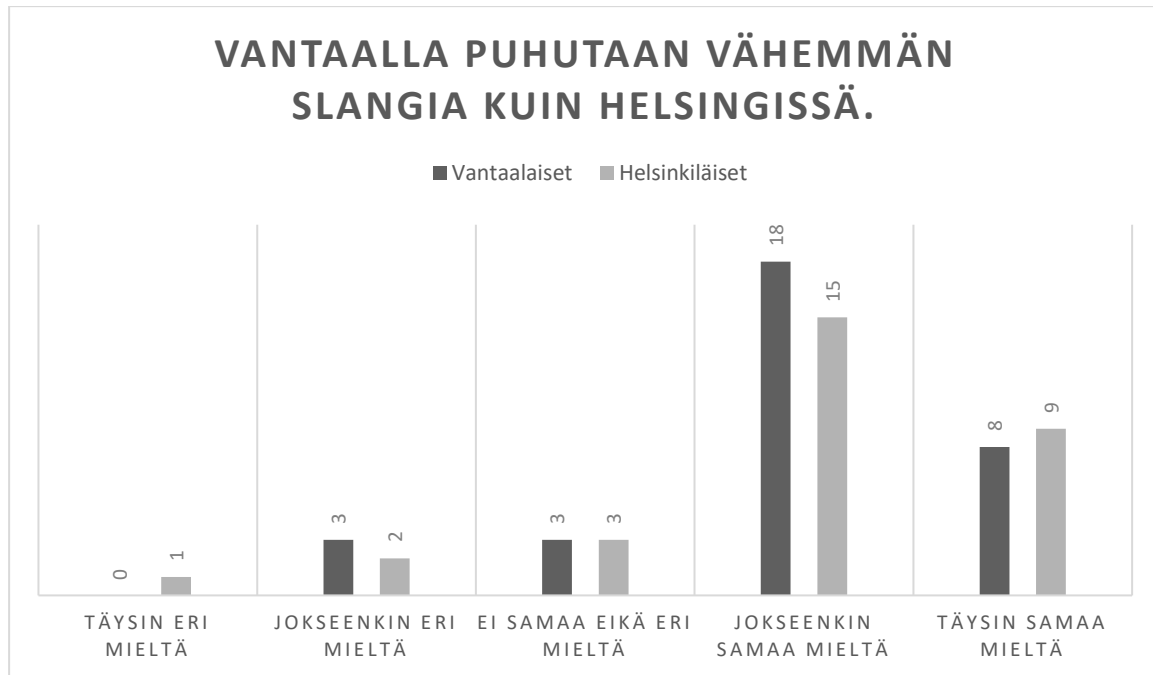
Vastaaja (7Van19) toteaa uskovansa, että Vantaan puhekielessä on alueellisia eroja. Hän ei kuitenkaan vastauksessaan erittele kaupunginosia tai puhekielten eroja muuten kuin arvelemalla, että "jossain Vantaan 'ytimessä' voitaisiin puhua vähän enemmän slangia". Erityisesti ilmaisu "uskon" sekä *voida*-verbin konditionaalimuoto viittaavat siihen, että vastaaja on jossain määrin epävarma esittämästään olettamuksesta.

Kaavio 3. Väittämä: *Muualla päin Suomea ihaillaan vantaalaista puhetapaa.*

Osion kolmas väittämä oli *“Muualla päin Suomea ihaillaan vantaalaista puhetapaa.”* Kaaviosta 3 käy ilmi, että selkeä enemmistö sekä vantaalaisista (N=22) että helsingiläisistä (N=21) on vahvasti sitä mieltä, ettei vantaalaista puhetapaa ihailla. Jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa on kahdeksan vantaalaista ja neljä helsingiläistä. Vain yksi vantaalainen on ollut täysin samaa mieltä siitä, että puhetapaa ihailtaisiin. Myös helsingiläisistä yksi on ollut väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä.

Saatuja vastauksia on sikäli hankala tulkita, ettei yksikään vastaaja kommentoinut väittämää. Näen kuitenkin vastausten tulkinnassa kaksi mahdollista näkökulmaa: Ensimmäinen näkökulma on, ettei vastaajien mielestä Vantaan puhekieli ole niin tunnettu ympäri Suomea, että sitä osattaisiin ihailla. Toinen mahdollinen näkökulma on, etteivät vastaajat koe vantaalaista puhekieltä mieluksena, eikä sitä siksi heidän mielestään ihailla. Jää kuitenkin vain arvailujen varaan, kumpi näistä näkökulmista vastaa vastaajien käsitystä. Muiden muassa Garrett (2010: 19) on todennut, että niitä puhetapoja, joita ei ihailla, ei haluta myöskään yleensä jäljitellä.

Kaavio 4. Väittämä: Vantaalla puhutaan vähemmän slangia kuin Helsingissä.

Osion neljäs väittämä oli ” *Vantaalla puhutaan vähemmän slangia kuin Helsingissä*”. Kaavio 4 osoittaa, että sekä vantaalaisista (N=26) että helsinkiläisistä (N=24) selkeä enemmistö on joko jokseenkin tai täysin sitä mieltä siitä, että Vantaalla puhutaan vähemmän slangia kuin Helsingissä. Muut vastaajat olivat joko jokseenkin eri mieltä tai he eivät olleet samaa eivätkä eri mieltä. Vain yksi helsinkiläinen on ollut täysin eri mieltä siitä, että Vantaalla puhuttaisiin vähemmän slangia.

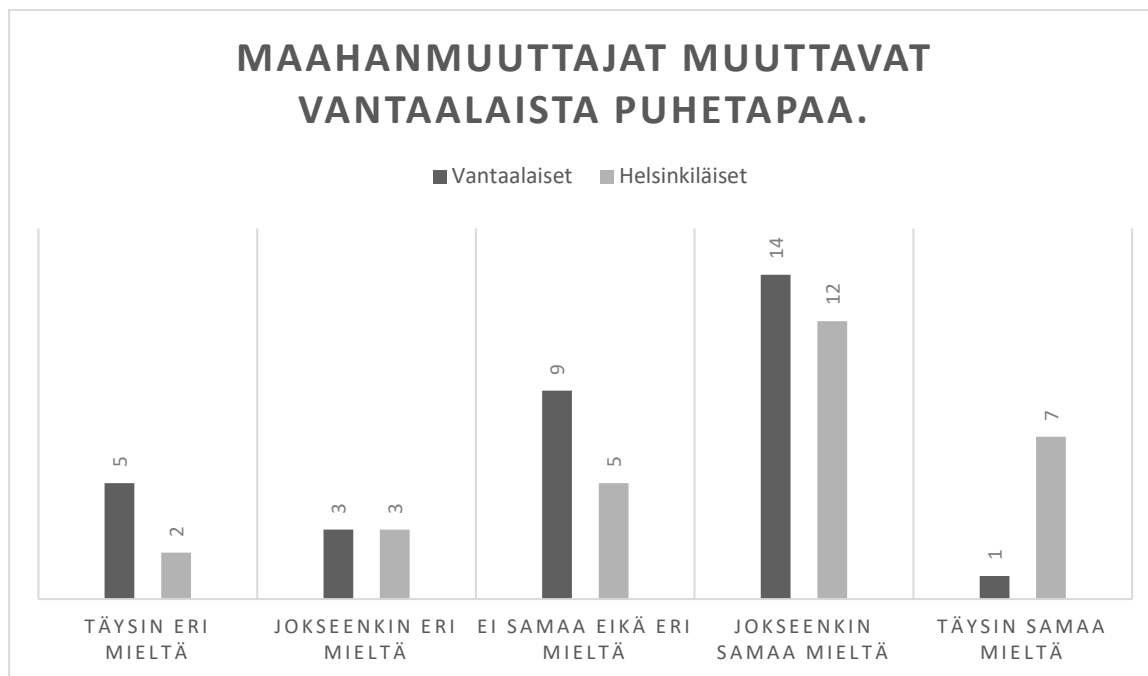
Vantaalainen vastaaja (8Van19) oli täysin samaa mieltä siitä, että Vantaalla puhuttaisiin vähemmän slangia kuin Helsingissä. Hän oli kuitenkin tarkentanut vastaustaan kahdella erillisellä kommentilla:

Isommissa vanhoissa lähiöissä, esim. Tikkurila, Myyrmäki, Hakunila, Länsimäki, Koivukylä, vanhempi Helsingin slangi on vahvempi kantaväestössä kuin uudisalueilla. Vantaa on Helsingin maalaiskunta, suhteet on läheiset.
(8Van19)

Nykyään nuorilla on slangimuoto, englannista peräisin olevia sanoja, sama onko Myyrmäki Vantaalla vai Malminkartano Helsingissä. (8Van19)

Kun kommentteja peilaa väittämään annettuun vastaukseen, vastaaja (8Van19) ilmeisestikin pitää slangin käyttöä Vantaalla alueellisesti rajoittuneempana kuin Helsingissä. Vantaalla

vanhempaa Helsingin slangia käytetään hänen mielestään vain isoissa vanhoissa lähiöissä, ja nuorten keskuudessa puhutaan uudempaa slangimuotoa. Vastaajan (8Van19) mielestä slangin käytössä ei muuten ole eroja helsinkiläisten ja vantaalaisten välillä.

Kaavio 5. Väittämä: Maahanmuuttajat muuttavat vantaalaista puhetapaa.

Osion viides väittämä oli ”Maahanmuuttajat muuttavat vantaalaista puhetapaa”. Kaaviosta 5 käy ilmi, että lähes kolmasosa helsinkiläisistä (N=7) on täysin samaa mieltä siitä, että maahanmuuttajat muuttavat vantaalaista puhetapaa. Vastaavasti vantaalaisista täysin samaa mieltä oli vain yksi henkilö.

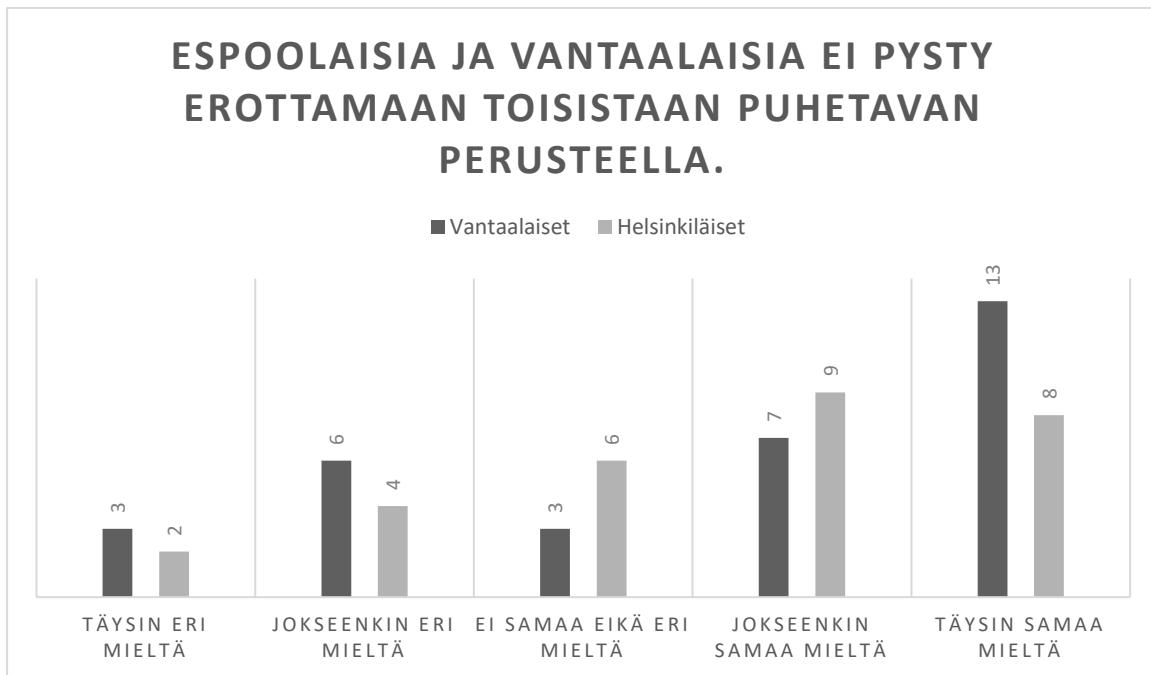
Jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa on lähes puolet vantaalaisista (N=14) ja hieman yli kolmasosa helsinkiläisistä (N=12). Täysin tai jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa oli kahdeksan vantaalaista ja viisi helsinkiläistä. Lähes kolmasosa vantaalaisista (N=9) ja viisi helsinkiläistä taas ei ollut väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä.

Helsingiläinen vastaaja (11Hel19) kommentoi maahanmuuttajien vaikutusta vantaalaiseen puhekieleen seuraavasti:

Mun mielest kaikki paikat, jossa tulee paljon ihmisiä, jotka muuttaa muualta, ni ne alkaa kuulostaa semmoselt yleiskieleltä, ku kaikilt kuoriutuu pois se oma murre pikkuhiljaa ja sit jää semmonen yleiskieli. Ja ainahan ne maahanuuttajat, Helsingissäki on maahanmuuttajilt tullu sanontoja nuorisolle. (11Hel19)

Kommenttinsa alussa vastaaja (11Hel19) viittaa ilmeisestikin siihen, miten mm. pääkaupunkiseudun puhekieli on vuosien saatossa muuttoliikkeen myötä muuttunut kielimuotojen sulatusuuniksi, kuten jotkut tutkijat ilmiötä ovat kuvanneet (ks. esim. Vaattovaara & Soininen-Stojanov 2006: 249). Hän lisäksi toteaa, että ”*Helsingissäkin on maahanmuuttajilt tullu sanontoja nuorisolle*”. Vaikkei vastaaja mainitse Vantaata kommentissaan suoraan, antaa Helsinki-sanaan liitetty liitepartikkeli *-kin* ymmärtää, että tässä tapauksessa Vantaan lisäksi myös Helsingissä maahanmuuttajat ovat vaikuttaneet ainakin nuorten puhekieleen.

Kaavio 6. Väittämä: *Espoolaisia ja vantaalaisia ei pysty erottamaan toisistaan puhetavan perusteella.*

Osion kuudes väittämä oli ”*Espoolaisia ja vantaalaisia ei pysty erottamaan toisistaan puhetavan perusteella*”. Kaaviosta 6 voidaan havaita, että yli puolet niin vantaalaisista (N=20) kuin helsinkiläisistä (N=17) oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, ettei espoolaisia ja vantaalaisia pysty erottamaan toisistaan puhetavan perusteella. Lähes kolmas osa vantaalaisista (N=9) oli kuitenkin sitä mieltä, että erottaminen olisi mahdollista. Myös kuusi helsinkiläistä oli tätä mieltä. Vain kolme vantaalaista ja kuusi helsinkiläistä ei ollut väittämän kanssa samaa tai eri mieltä.

Ainakin yksi vantaalainen vastaaja (12Van18) toteaa Vantaan ja Espoon puhekielten eroista seuraavalla tavalla:

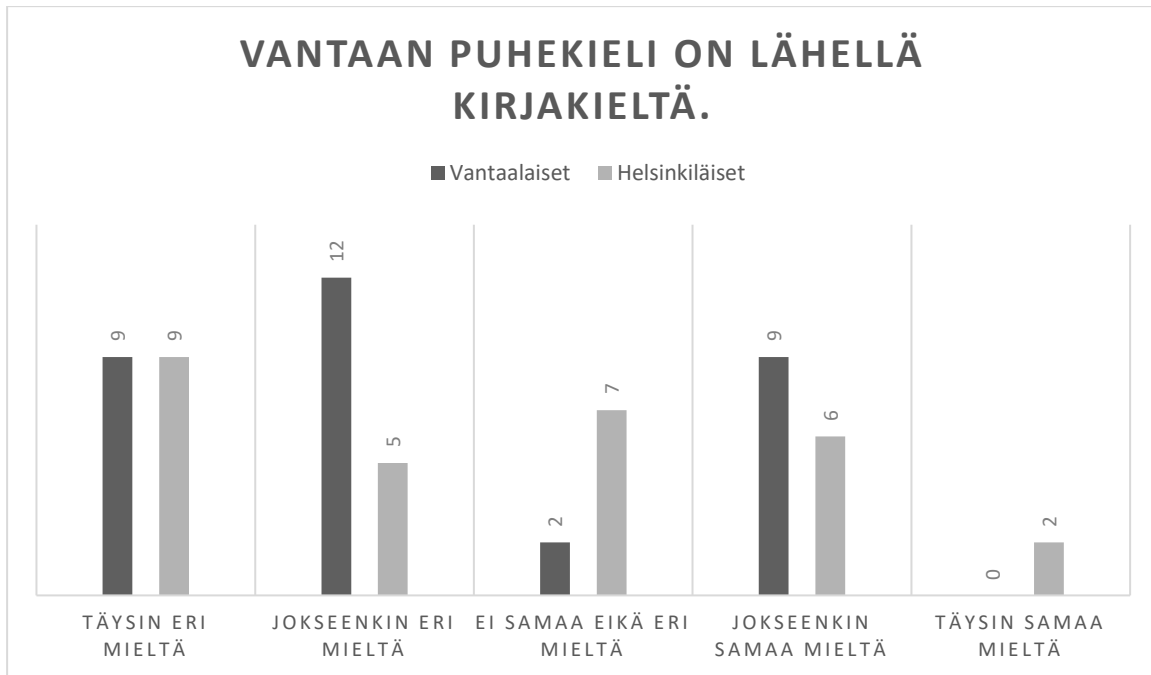
En osaa sanallistaa miten esimerkiksi vantaalainen ja espoolainen puhetapa eroavat, mutta osaisin ne todennäköisesti erottaa 70 % todennäköisyydellä oikein. Joku pääkaupunkiseudulla asuva pystyisi varmaan tunnistamaan, että olen Vantaalta. En ole oikein kuitenkaan pysty sanallistamaan, mikä siinä (puheessa) on vantaalaista, mutta ehkä se lyhentäminen tarttuu. (12Van18)

Vastaajan (12Van18) mielestä puhekielten välinen ero on selkeä, mutta sen sanallistaminen on hankalaa. Hän pitää melko todennäköisenä, että joku toinen pääkaupunkiseutulainen pystyisi tunnistamaan hänet puhetapansa perusteella vantaalaiseksi. Mahdolliseksi vantaalaiseksi piirteeksi hän nimeää lyhentämisen. Kuten aiemmin totesin (ks. väittämän 1 analyysia), ei ole yksiselitteisesti tulkittavissa, mihin vastaaja *lyhentämisellä* viittaa. Oleellista on kuitenkin maininta kielenpiirteestä, joka vastaajan mielestä ei esiinny yhtä usein helsinkiläisessä tai espoolaisessa puheessa kuin vantaalaisessa.

Vantaalainen vastaaja (10Van19) taas kommentoi eronteon mahdottomuutta seuraavalla tavalla:

Ei kyllä varmaan pelkästä puheesta pysty erottamaan espoolaista, vantaalaista ja helsinkiläistä, mutta sitten jos näkee ihmisen habituksen yleisesti niin voi ehkä arvata, että hienommin pukeutunut on Espoosta (vaikka on sielläkin omia 'slummeja'). (10Van19)

Vastaaja (10Van19) on siis sitä mieltä, ettei espoolaista, vantaalaista ja helsinkiläistä voi erottaa toisistaan pelkän puheen perusteella. Ilmaisuihin ”ei kyllä varmaan” voi tässä yhteydessä saada kaksi tulkintaa: 1) ei missään tapauksessa tai 2) ei oletettavasti. Hän vielä tarkentaa, että asuinpaikkakunnan voi erottaa ainoastaan näkemällä ”ihmisen habituksen yleisesti”, toisin sanoen ihmisen ulkoisen olemuksen. Vaikka maallikkojen usein ajatellaankin sekoittavan mielikuvan puhujaryhmästä ja puhetavasta toisiinsa (esim. Mielikäinen & Palander 2002: 103; Lappalainen & Vaattovaara 2005: 102), on vastaajan (10Van19) kommentti osoitus siitä, ettei näin aina ole.

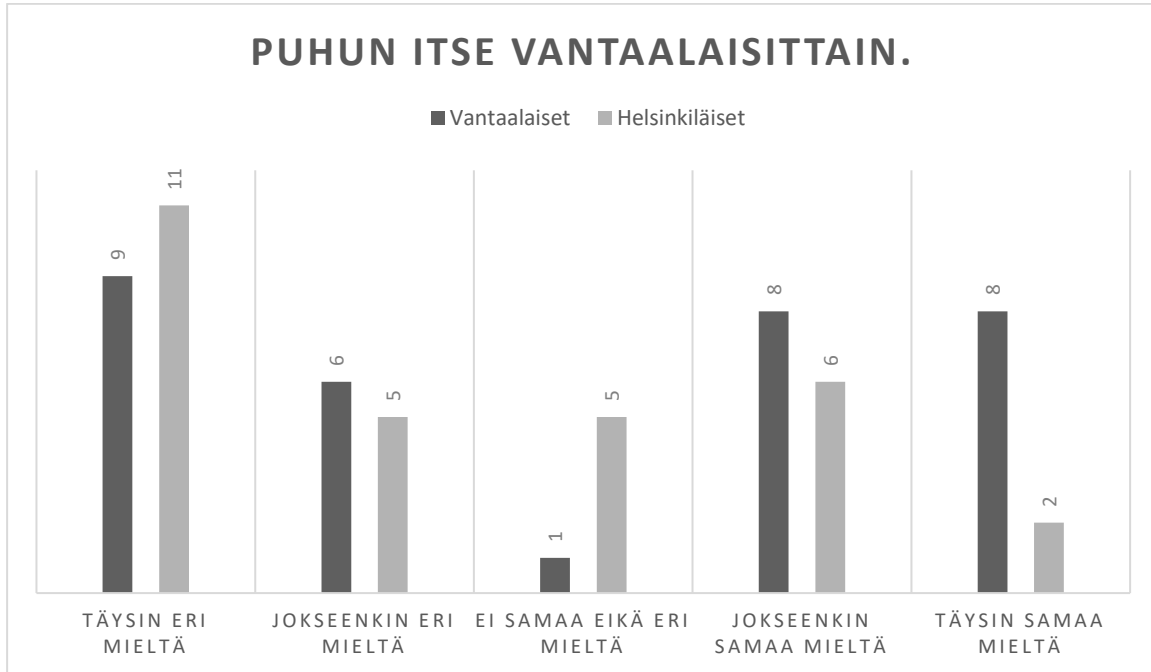
Kaavio 7. Väittämä: Vantaan puhekieli on lähellä kirjakieltä.

Osion seitsemäs väittämä oli ”Vantaan puhekieli on lähellä kirjakieltä.” Kuten kaaviosta 7 käy ilmi, yli puolet vantaalaisista (N=21) on täysin tai jokseenkin eri mieltä siitä, että Vantaan puhekieli olisi lähellä kirjakieltä. Kuitenkin myös lähes kolmasosa vantaalaisista (N=9) on jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Vain kaksi vantaalaista ei ollut samaa eikä eri mieltä väittämän kanssa.

Helsinkiläisten vastauksissa on hieman enemmän hajontaa. Helsinkiläisistä lähes kolmasosa (N=8) on joko jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että Vantaan puhekieli olisi lähellä kirjakieltä. Noin puolet (N=14) taas on sitä mieltä, etteivät kirjakieli ja Vantaan puhekieli ole lähellä toisiaan. Peräti seitsemän vastaajaa taas ei ole ollut väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä.

Hajonta erityisesti helsinkiläisten vastauksissa saattaa ilmentää sitä, ettei helsinkiläisille ole mielikuvien tasolla niin selvää kuin vantaalaisille, miten alueella puhutaan. Toisaalta vastaukset saattavat myös ilmentää erilaisia asenteita Vantaan puhekieltä kohtaan. Nuolijärvi (2000: 21) on artikkelissaan todennut, että Suomessa kirjakieltä lähellä olevaa yleiskieltä on usein pidetty prestiisikielenä, koska se mielletään ylempien sosiaaliluokkien kieleksi. Mielikäisen & Palanderin (2014: 40) tutkimuksesta taas kävi ilmi, että ei-kielitieteilijät käyttävät termejä *kirjakieli* ja *yleiskieli* ristiin kuvatessaan ensisijaisesti murteetonta puhetapaa. On siis mahdollista, että tämän aineiston vastaajat sekoittavat nämä kaksi termiä ja assosioivat

kirjakielen ylempiin sosiaaliluokkiin, johon vantaalaiset heidän mielestään joko kuuluvat tai eivät kuulu.

Kaavio 8. Väittämä: *Puhun itse vantaalaisittain.*

Osion viimeinen eli kahdeksas väittämä oli ”*Puhun itse vantaalaisittain*”. Kaaviosta 8 ilmenee, että vantaalaisista lähes puolet (N=15) on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, etteivät he puhu vantaalaisittain. Puolet heistä (N=16) taas on joko jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että he puhuvat vantaalaisittain. Vain yksi ei ole väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä.

Helsingiläisistä taas yli puolet (N=16) on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, etteivät he puhu vantaalaisittain. Hieman alle kolmasosa (N=8) taas on jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että he puhuvat vantaalaisittain. Viisi helsingiläistä ei ole samaa eikä eri mieltä.

Helsingiläinen vastaaja (2Hel18) kommentoi vantaalaisia vaikutteita saanutta puhetapaansa näin:

Olen ollut Vantaalla töissä. Jotain on puheeseen jäänyt. (2Hel18)

Vastaaja kertoo olleensa töissä Vantaalla, mikä on johtanut siihen, että ”*jotain on puheeseen jäänyt*”. Se, mitä tämä ”jotain” on, jää kuitenkin arvailujen varaan. Vastaaja kuitenkin itse kokee, että Vantaalla vietetty aika on muuttanut hänen puhetapaansa jollain lailla.

Myös toinen helsinkiläinen vastaaja (15Hel18) kokee puhetapansa vantaalaiseksi. Sen sijaan, että hän nimeäisi jotain tiettyjä vaikutteita, hän perustelee kokemustaan näin:

Puhun hybridiä; helsinkini on hyvin lähellä vantaata, mutta puheessani on myös oulun twistiä; oulu ei ole niin lähellä vantaata. On helppoa vertailla Stadin nuorisoslangiin, mutta vaikea erotella vantaalaisen puhetavan yksittäisiä piirteitä erillään muista puhetavoista (erillisenä murteena tai puhetapana). (15Hel18)

Vastaaja tähdentää puhuvansa ”hybridiä”, toisin sanoen Vantaan ja Helsingin puhekielen risteymää. Erona vastaajaan (2Hel18) hän ei siis koe saaneensa vaikutteita vantaalaisesta puhekielestä, vaan kokee sen alkujaan samankaltaiseksi Helsingin puhekielen kanssa. Vastaaja pitää Stadin nuorisoslangin käytön vertailua alueittain yksinkertaisempuna kuin Vantaan puhekielen vertailua muihin varieteetteihin. Tätä hän perustelee Vantaan puhekielen yksittäisten piirteiden erittelyn ongelmallisuudella.

Helsinkiläinen vastaaja (9Hel18), joka kertoo alun perin olevansa kotoisin Kanta-Hämeestä, kommentoi vastaustaan seuraavalla tavalla:

Kanta-Hämeestä kotoisin olevana en koe puhuvani pk-seudun tyyliin. (9Hel18)

Vastaaja ei siis ainoastaan koe puhetapansa eroavan Vantaan puhekielestä, vaan koko pääkaupunkiseudun puhepuhekielestä. Vastaus ilmentäneen vastaajan mielikuvaa siitä, ettei Vantaalla puhuttaisi muuhun pääkaupunkiseutuun verrattuna eriävällä tavalla.

Kaaviota 8 tarkasteltaessa voidaan myös huomata, että väittämä herättää vastaajissa melko vahvoja mielipiteitä. Tämä voi viitata siihen, että vastaajat ajattelevat Vantaalla olevan oma puhekielensä, johon joko halutaan samastua tai josta halutaan erottautua. Myös se, ettei pieni osa vastaajista osannut olla samaa eikä eri mieltä väittämän kanssa, voi viitata siihen, että kaikille vastaajille ei ole selvää, millainen puhekieli Vantaalla on. Myös kysymys oman puhetavan arvioinnista voi olla hankala.

5.3 Helsinkiläisten mielikuvat Vantaasta kaupunkina

Tässä alaluvussa käsittelen helsinkiläisten vastauksia avoimeen kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin kuvailemaan omin sanoin, millaisia mielikuvia Vantaa heissä herättää (*”Kuvaile omin sanoin, mitä mielikuvia Vantaa sinussa herättää.”*). Vastauksia saatiin yhteensä 24. Olen ryhmitellyt vastaukset karkeasti teemoittain, jotta niiden tarkastelu ja vertailu olisi sujuvampaa. On kuitenkin huomioitavaa, että osa vastauksista sisältää useamman ryhmän piirteitä, joten ryhmittely ei ole täysin aukotonta. Vastausten analyysissä tarkastelen lähinnä sitä, ovatko vastaajien mielikuvat Vantaasta positiivisia, negatiivisia vai neutraaleja, jotta yleiskuvan muodostaminen olisi helpompaa.

5.3.1 Maaseutuun liittyvät luonnehdinnat

Helsinkiläisistä kuusi liitti mielikuvansa Vantaasta maalaisuuteen. Vastaaja (6Hel19) kuvailee mielikuviaan Vantaasta seuraavalla tavalla:

Vähän tietynlaista junttiutta, ei maalaisuutta vaan junttiutta, wannabe-helsinkiläisyyttä. (6Hel19)

Vastaaja erottelee maalaisuuden ja junttiuden käsitteet toisistaan ja tarkentaa, että Vantaasta muodostuu nimenomaan junttiuteen yhdistyvä mielikuva. Siinä missä *maalaisuus* voidaan nähdä neutraalina luonnehdintana, *junttius* ilman tarkentavia etuliitteitä on ilmeisen negatiivinen. Lisäksi vastaaja yhdistää Vantaaseen mielikuvan ”wannabe-helsinkiläisyydestä”, eli helsinkiläisyyden tavoittelusta tai sen esittämisestä. Vastaajan mielestä helsinkiläisyys lienee siis identiteettinä houkuttelevampi kuin vantaalaisuus. Myös toinen vastaaja (11Hel19) mainitsee maalaisuuteen liittyvien mielikuvien lisäksi helsinkiläisyyden tavoiteltuna ominaisuutena:

Vähän maalainen mesta. Vantaal on semmost tuulipukukansaa. Ne on niit tyyppejä, joiden mielest on ihan ok lähtee kauppaan pyörimään collarit jalassa tai tulla farkuissa häihin. Sinne muuttaa ne, jotka tulee kauempaa pääkaupunkiseudulle ja niiden mielest Vantaa on ihan helkkarin ok. Niil ei oo mikään tarve olla helsinkiläinen ja ne kuvittelee olevansa. Se on semmonen mukava, vähän semmonen maalainen. (11Hel19)

Vastaajan (11Hel19) helsinkiläisyyteen liittyvä kommentti ”niil ei oo mikään tarve olla helsinkiläinen ja ne kuvittelee olevansa” antaa ymmärtää, että vastaaja viittaa ”niillä” edellä

mainitsemiinsa Vantaalle muuttaneisiin ulkopaikkakuntalaisiin. Kuvauksen perusteella vastaaja kokee, että muilta paikkakunnilta muuttaneet jatkavat maalaista, rentoa elämäntyyliään (vrt. ”tuulipukukansa”, ”farkuissa häihin”) vaikka he ovatkin muuttaneet Vantaalle. Hän ilmeisesti viittaa kommentillaan ”*niil ei oo mikään tarve olla helsinkiläinen*” siihen, ettei vantaalaisilla ole tarve muuttua tavoiltaan helsinkiläisiksi, vaikka he silti ”kuvittelevat olevansa” helsinkiläisiä. Eron vantaalaisten ja helsinkiläisten välille vastaaja tekee käyttämällä adjektiivia ”semmoinen” (vrt. tämmöinen) sekä persoonapronominia ”ne” (vrt. me). Siitä huolimatta, että Vantaan ja vantaalaisten kuvaus on tulkittavissa negatiivissävytteiseksi, toteaa kommentoija kuitenkin lopuksi Vantaan olevan ”*semmonen mukava, vähän sellainen maalainen*”. Koska lopullinen luonnehdinta on näin positiivinen, saattaa vastaaja tulkintani mukaan pitää edellä luettelemiaan piirteitä jollakin tapaa sympaattisina.

Kaksi muuta vastaajaa (6Hel18) ja (1Hel19) kuvailevat Vantaasta syntyviä maalaisia mielikuvia seuraavalla tavalla:

Juntti, kuitenkin osa pk-seutua. Epäyhtenäinen maantieteellisesti ja kulttuurillisesti: isot kontrastit, erityyppisiä asuinalueita. (6Hel18)

Rahvas, ei ole varaa Espooseen, yksinhuoltajaäitejä ja maahanmuuttajia. (1Hel19)

Molemmat vastaajat kuvailevat Vantaata negatiivissävytteisesti aloittamalla kommenttinsa sanoilla ”juntti” ja ”rahvas”. He molemmat myös kuvailevat Vantaan väestöä ja alueita moninaisiksi (”epäyhtenäinen kulttuurillisesti”, ”erityyppisiä asuinalueita”, ”yksinhuoltajaäitejä ja maahanmuuttajia”) ja vastaajan (6Hel18) sanoin epäyhtenäisiksi. Vastaaja (1Hel19) myös toteaa, että ”[vantaalaisilla] *ei ole varaa Espooseen*”, mikä on tulkittavissa siten, että vantaalaiset olisivat vähävaraisempia kuin espoolaiset. Kommentit saavat negatiivisen tulkinnan.

Vastaaja (7Hel19) kuvaa Vantaata yksisanaisesti maalaislähiöksi:

Maalaislähiö. (7Hel19)

Kommentti on ilmeisen neutraali. Se, miksi vastaaja ei puhu maalaiskaupungista vaan maalaislähiöstä viitanee siihen, että hän mieltää Vantaan lähiönomaiseksi alueeksi, jossa on maaseudun piirteitä. Vastaajan mielikuvissa Vantaa lienee siis vähemmän kaupunkimainen

kuin Helsinki. Myös vastaaja (12Hel18) toteaa, että Vantaa herättää hänessä ”*sellaisen vähän landefiilisen*”:

Vantaa herättää sellaisen vähän landefiilisen. Kaukana Helsingistä. (12Hel18)

Tulkitsen ilmaisun ”landefiilis” neutraaliksi, sillä se ei sisällä määrittäviä adjektiiveja. Vastaaja myös toteaa, että Vantaa on kaukana Helsingistä. Jää kuitenkin epäselväksi, tarkoittaako vastaaja tällä maantieteellistä vai henkistä etäisyyttä. Jälkimmäinen vaihtoehto lienee todennäköisempi, sillä maantieteellisesti Vantaa on Helsingin naapurikunta.

5.3.2 Vertaukset Helsinkiin

Helsingiläisistä vastaajista viisi oli verrannut kommentissaan Vantaata ja Helsinkiä keskenään. Kommenteista kolmessa oli mainittu ihmisten varallisuus tai asuntojen hintojen halpuus erona Helsinkiin:

Vantaalla on enemmän varmaan rikollisuutta kuin Helsingissä, köyhempää ja nuoriso-ongelmia sekä joitakin asuma-alueita, joissa ongelmat kasaantuvat, kuten Hakunila. (8Hel19)

Vastaaja (8Hel19) mainitsee köyhyyden lisäksi, että Vantaalla lienee enemmän rikollisuutta, nuoriso-ongelmia ja asuinalueita, joihin ongelmat kasautuvat. Vastaajan mielikuvat ovat selvästi negatiivisia.

Vastaaja (5Hel18) taas toteaa, ettei Vantaa herätä hänessä asuntojen halvempien hintojen lisäksi mitään erityisiä mielikuvia, mutta tähdentää, ettei Vantaa ”*ehkä [ole] yhtä hieno paikka kuin Helsinki*”:

Ei herätä mitään erityisiä mielikuvia. Siellä on halvempi asua, ei ehkä yhtä hieno paikka kuin Helsinki. (5Hel18)

Koska vastaaja ilmaisee epävarmuutta esittämästään faktasta (vrt. ”Vantaa ei ole yhtä hieno paikka kuin Helsinki”) käyttämällä *ehkä*-adverbia kommentissaan, tulkitsen kommentin neutraaliksi. Vastaajan (2Hel18) kommentti taas on selvästi negatiivissävytteinen:

Vara-Helsinki. Halvempaa asua kuin Helsingissä. Kärjistäen: kukaan ei muuta Vantaalle siksi, että siellä olisi kivaa. Kukaan ei ole ylpeä vantaalaisuudestaan. (2Hel18)

Vastaaja nimittää Vantaata kommentissaan ”Vara-Helsingiksi” ja toteaa kärjistäen, ettei Vantaalla ole kiva asua eikä kukaan ole ylpeä vantaalaisuudestaan. Hänen mielikuvissaan Vantaa on siis alue, jonne ihmiset eivät muuta kuin tilanteen aiheuttamasta pakosta.

Kaksi vastaajaa taas kuvaa Helsingin ja Vantaan tiivistä suhdetta:

Vantaa on lähellä Helsinkiä ja siellä asuvilla on paljon kanssakäymistä helsinkiläisen kanssa. (3Hel19)

Vantaata ajatellessa tulee vain mieleen, että se on tavallaan yksi Helsingin lähiöistä. (1Hel18)

Sekä vastaajan (3Hel19) että vastaajan (1Hel18) kommentit ovat tulkittavissa neutraaleiksi. Molemmat vastaajat korostavat Helsingin ja Vantaan maantieteellistä sekä henkistä läheisyyttä.

5.3.3 Muuttoliike ja monikulttuurisuus

Helsinkiläisistä kolme liitti mielikuvansa Vantaasta monikulttuurisuuteen ja muuttoliikkeeseen:

Hajallaan pari isoa keskusta, monikulttuurinen. (2Hel19)

Monikulttuurisuuden lisäksi vastaaja (2Hel19) mainitsee, että Vantaa on ikään kuin hajallaan, sillä se jakautuu pariin isoon keskustaan. Näillä kahdella keskuksella vastaaja tarkoittanee Länsi-Vantaan keskusta Myyrmäkeä ja Itä-Vantaan keskusta Tikkurilaa. Lisäksi hän toteaa Vantaan olevan monikulttuurinen. Kommentin sävy on neutraali. Myös vastaaja (10Hel19) kommentoi Vantaalle kohdistunutta muuttoliikettä neutraalisti näin:

Paljon muualta Suomesta tulleita ja maahanmuuttajia ja lapsiperheitä. (10Hel19)

Vastaaja erittelee vastauksessaan erilaisia ihmisryhmiä, joita Vantaalla asuu. Samankaltaisesti Vantaan väestöä kommentoi vastaaja (16Hel18) mainitsemalla, että hän olettaa Vantaalle kohdistuneen paljon muuttoliikettä niin ulkomailta kuin muualta Suomesta:

Luulin, että Vantaalla asuu hirveän paljon ihmisiä, joiden juuret ovat muualla (Suomessa tai ulkomailla). Mun kokemuksen mukaan Vantaalla asuu (hyvässä mielessä) ”tavallisia ihmisiä”. (16Hel18)

Vastaaja (16Hel18) tarkentaa vastaustaan toteamalla, että hänen oman kokemuksensa mukaan Vantaalla asuu ”(hyvässä mielessä) ’tavallisia ihmisiä’”. Tämä antaa vastaajan kommentille positiivisen sävyn.

5.3.4 Ympäristö ja yleisilme

Yhteensä seitsemän helsinkiläisen mielikuvat Vantaasta liittyivät kaupungin ympäristöön tai yleisilmeeseen. Vastaajista kaksi mainitsi rauhallisuuden kommentissaan:

Rauhallisuutta, ei maalla eikä kaupungissa, välimuoto. (17Hel18)

Vastaajan (17Hel18) kommentti on tulkittavissa positiiviseksi, sillä hän kuvailee, että Vantaa on kaupungin ja maaseudun välimuoto, jossa on rauhallista. Vastaaja (10Hel18) taas kuvailee Vantaata rauhalliseksi ja turvalliseksi, vähän tylsäksikin paikaksi, mikä on neutraali mielikuva:

Turvallinen, rauhallinen ja vähän tylsäkin paikka. (10Hel18)

Myös vastaajien (5Hel19) ja (9Hel18) mielikuvat Vantaasta ovat neutraaleja. Kommentissaan he erittelevät mm. Vantaan maamerkkejä sekä väestöryhmiä:

Lapsiperheet, uusiorakentaminen, juna. (5Hel19)

IKEA. Kehä 3. Susiraja. Kaupunkilaisuus ja urbaani elämä. Suomenruotsalaiset. (9Hel18)

Selkeästi negatiivisia mielikuvia Vantaasta ja sen yleisilmeestä taas herää vastaajilla (8Hel18) ja (4Hel19). He kuvailevat Vantaan arkkitehtuuria seuraavin tavoin:

Ankea, halvan kylpyhuoneen näköisiä taloja. (8Hel18)

Harmaa betonikuutio. (4Hel19)

Vastaajan (4Hel19) kuvaus ”harmaa betonikuutio” voi myös arkkitehtuurin sijaan viitata mielikuvaan Vantaasta yleensä. Siinä tapauksessa hänen mielikuvansa Vantaasta ovat otaksuttavasti ankeita ja yksipuolisia. Myös vastaajan (9Hel19) kommentti on tulkinnanvarainen:

Kiva paikka, vähän takapajula. (9Hel19)

Vastaja luonnehtii Vantaata kivaksi paikaksi, joka on ”vähän takapajula”, eli alueena kehityksestä jäljessä. Tulkitsen kommentin kuitenkin positiiviseksi, sillä vastaja kuvaa Vantaata positiivisella adjektiivilla (”kiva”).

5.3.5 Muut mielikuvat

Tähän alalukuun olen sisällyttänyt ne mielikuvat, jotka oli hankala lajitella muihin ryhmiin. Tällaisia kommentteja oli helsinkiläisillä yhteensä kolme. Yksi näistä kommentteista sisältää moniin aikaisempiin ryhmiin kuuluvien mielikuvien erittelyä:

Helsinki on liike-elämää, menoa ja meininkiä, kun taas Vantaa on paikka, jossa asutaan. Vantaa on lapsiperheille ja perheläheisille ihmisille. Moni on viettänyt lapsuutensa Vantaalla, mutta muuttanut sieltä pois. Myös lähiöt. Kalevauvan Vantaa-biisi. Positiivinen, lämmin mielikuva. Rauhallinen. (15Hel18)

Vastaja (15Hel18) erittelee mielikuviaan siten, että hän vertaa aluksi Helsinkiä ja Vantaata toisiinsa. Vantaa on hänen mielestään asumista varten, kun taas Helsinkiin hän liittyy liike-elämän, menon ja meiningin. Hän myös toteaa, että hänen mielikuvissaan Vantaalta usein muutetaan pois aikuistumisen yhteydessä. Hän tähdentää, että hänen mielikuvansa Vantaasta ovat positiivisia, rauhallisia ja lämpimiä. Lisäksi hän mainitsee Kalevauva.fi-yhtyeen Vantaa-kappaleen (ks. liitettä 3), jonka myös vastaja (4Hel18) mainitsee ainoana, neutraaliksi tulkittavana mielikuvanaan Vantaasta:

Kalevauva.fi - Vantaa (4Hel18)

Kalevauva.fi on Aapo Niinisen ja Kimmo Nummisen muodostama trubaduuriyhtye, jonka sanoitukset perustuvat keskustelupalstoilta ja muualta Internetistä kerättyihin kommentteihin (Kalevauva.fi). Kappaleen maininta mielikuvien yhteydessä voi tarkoittaa sitä, että vastaajat samastuvat Vantaa-kappaleen sanoituksiin (ks. liitettä 3). Toinen mahdollinen tulkinta on, että kappale tulee heidän mieleensä silloin, kun he ajattelevat Vantaata.

Vastaja (11Hel18) totesi, ettei Vantaa herätä hänessä minkäänlaisia mielikuvia:

Ei mielikuvia. (11Hel18)

Tulkitsen vastaajan kommentin neutraaliksi, koska siihen ei liity minkäänlaista kuvailua.

5.4 Vantaalaisten mielikuvat Vantaasta kaupunkina

Tässä alaluvussa käsittelen vantaalaisten vastauksia avoimeen kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin kuvailemaan omin sanoin, mitä mielikuvia Vantaa heissä herättää (*”Kuvaile omin sanoin, mitä mielikuvia Vantaa sinussa herättää.”*). Vastauksia saatiin yhteensä 29. Olen tässä luvussa olen pyrkinyt samanlaiseen ryhmittelyyn kuin luvussa 5.3 niiltä osin kuin se on ollut mahdollista. Myöskään vantaalaisten kommentit eivät aina yksiselitteisesti kommentoi vain yhtä teemaa, joten jotkut kommentit sisältävät piirteitä eri ryhmistä. Niin luvussa 5.3 kuin tässäkin luvussa keskistän tarkasteluni pääasiassa siihen, ovatko vastaajien mielikuvat Vantaasta positiivisia, negatiivisia vai neutraaleja.

5.4.1 Maaseutuun liittyvät luonnehdinnat

Vantaalaisista vastaajista kaksi liitti mielikuvansa Vantaasta maalaisuuteen:

Vähän maaseutumainen ja Helsingin ja Espoon rinnalla se köyhin ja ”huonoin” kunta, vähän kuin yhtä isoa Itä-Helsinkiä. Mutta on täällä oma charminsa.
(10Van19)

Vastaaja (10Van19) kuvailee Vantaata vähän maaseutumaiseksi, köyhimmäksi ja ”huonoimmaksi” kunnaksi Helsingin ja Espoon rinnalla. Hän kuitenkin toteaa, että Vantaalla on silti oma viehätysvoimansa. Kommentista on hieman vaikea tulkita, kuvaileeko vastaaja kommentin alussa omia mielikuviaan Vantaasta vai niitä mielikuvia, joita hän olettaa muilla olevan Vantaasta. Joka tapauksessa kommentti on nähdäkseni neutraali, sillä siinä yhdistyvät sekä positiiviset (”oma charminsa”), neutraalit (”vähän maaseutumainen”) että negatiiviset (”köyhin, ”huonoin”) mielikuvat. Selvästi positiivisempi mielikuva Vantaasta on vastaajalla (1Van18):

Lämpimiä, kotikaupunki, Helsingin maalaishylä. (1Van18)

Vastaaja kertoo mielikuviansa olevan lämpimiä ja nimittää Vantaata sekä kotikaupungiksi että Helsingin maalaishyläksi. Se, että vastaaja kutsuu Vantaata Helsingin maalaishyläksi, eikä esimerkiksi maalaishyläksi, luo mielikuvan kaupunkia tiiviimmästä yhteishengestä tai vastaavanlaisesta kylätunnelmasta. Vastaaja myös liittää Vantaan mielikuvissaan osaksi Helsinkiä.

Lisäksi neljä vastaajaa liitti Vantaan mielikuvissaan maaseudun ja kaupungin välimuodoksi:

Vantaa on hyvin inhimillinen asuinpaikka. Ihmiset eivät ole niin tärkeitä. Sekä kaupunki- että maalla asumisen parhaita puolia. Palveluja. Peltomaisemat, silmä leppää. (10Van18)

Vantaa on rakas kotikaupunki maaseudun ja kaupungin välillä. (11Van18)

Vantaa herättää minussa erilaisia mielikuvia, mm. rauhallisuutta, koska se eroaa paljon Helsingistä. Vantaa on minulle enemmän ns. maaseutua kuin kaupunkia, koska täällä kaikki on pienempää ja sopusuhtaisempaa, mutta silti kaikki palvelut ovat lähettyvillä. (13Van18)

Rakas kotikaupunki, herättää lämpimiä tunteita, tavallaan maaseudun ja kaupungin välillä. (15Van18)

Kaikissa neljässä kommentissa Vantaaseen liitetään positiivisia kuvauksia, kuten ”rakas kotikaupunki”, ”sopusuhtaisuus”, ”lämpimät tunteet” ja ”inhimillinen asuinpaikka”.

5.4.2 Monikulttuurisuus

Vantaalainen vastaaja (16Van18) liitti positiiviset mielikuvansa Vantaasta lähinnä monikulttuurisuuteen:

Vantaa on paikkana mukava asua, Vantaallakin on vaan monta lähiötä, jossa en mielelläni asuisi. Vantaalla on vähän enemmän ulkomaalaisia ja kulttuurieroja kuin lähikunnissa, kun vertaa esim. Nurmijärveen. Vantaalla kuulee enemmän vieraita kieliä, ja myös useammin joutuu tilanteisiin, joissa pitäisi esimerkiksi osata puhua englantia. (16Van18)

Vastaaja (16Van18) luonnehtii aluksi, että Vantaalla on mukava asua, vaikka alueella on myös lähiöitä, joissa hän ei mielellään asuisi. Hän kuvailee, että Vantaalla on enemmän ulkomaalaisia kuin lähikunnissa. Tämän vastaaja kokee vaikuttavan Vantaan kielimaisemaan siten, että Vantaalla kielten kirjo on moninaisempi.

5.4.3 Vertaukset Helsinkiin

Vantaalaisista neljä vertasi mielikuvissaan Vantaata Helsinkiin. Vastaaja (9Hel18) luonnehtii Vantaan ja Helsingin lähes ainoaksi eroksi sen, että Vantaalla on vähemmän asukkaita:

Vantaa ei eroa kauheasti Helsingistä, paitsi vähemmän asukkaita. Toisaalta väkiluvun määrä kasvussa. (9Van18)

Vastaajan kommentti on sävyltään neutraali, sillä se ei sisällä minkäänlaisia arvottavia kuvauksia. Sen sijaan kaksi muuta vantaalaista vastaajaa (4Van19) ja (17Van18) kuvaavat Vantaan ja Helsingin eroja negatiivisemmin:

Hiljaisempi kuin Helsinki, vantaalaiset on juntteja, kehittyvä kaupunki, koko ajan rakennetaan ja kehitetään kaupunkimaisemmaksi, mutta silti harvemmin asuttu kuin Helsinki. (4Van19)

Vastaaja (4Van19) pitää Vantaata kehitysvaiheessa olevana kaupunkina, jota "kehitetään kaupunkimaisemmaksi". Vastaajan mielikuvissa Vantaa ei siis täyty vielä täysin kaupungin kriteerejä. Lisäksi hän toteaa halventavaan sävyyn vantaalaisten olevan juntteja. Vastaaja (17Van18) taas toteaa, että "Vantaa on vähän lame":

Kaikki muuttavat Vantaalle, koska kämpät ovat halvempia kuin Helsingissä; kaikki opiskelijat, jotka opiskelevat Helsingissä; kaikki lapsiperheet, jotka haluavat asua omakotitaloissa lähellä Helsinkiä; Vantaa on vähän lame; Vantaalla ei ole mitään - Vantaa on olemassa vain siksi, että se on Helsingin kehyskunta. (17Van18)

Englannin kielen sana *lame* kääntyy suomeksi adjektiivein "vaisu, tylsä" (MOT Collins Compact Thesaurus: lame). Vastaaja tarkentaa käsitystään Vantaan tylsyydestä sillä, ettei Vantaalla ole mitään. Vastaaja pitää Vantaata halvempaan asuinpaikkana kuin Helsinkiä. Hänen mukaansa Vantaan olemassaolo perustuu sille, että Vantaa on Helsingin kehyskunta.

Vastaajan (5Van19) mielikuvat Vantaasta suhteessa Helsinkiin ovat positiivisia. Hän pitää vantaalaisia maanläheisimpinä ("down to earth") kuin helsinkiläisiä ja kuvaa vantaalaisia hauskoiksi tyypeiksi:

Mukava asuinpaikka, halvempi kuin Helsinki, hauskoja tyypejä, "raffimpi" kuin Helsinki. Vantaalaiset ovat enemmän "down to earth" -porukkaa, sellaista työläisporukkaa. (5Van19)

Vastaaja myös kuvailee vantaalaisten eroa helsinkiläisiin sillä, että vantaalaiset ovat "raffimpia" ja "sellaista työläisporukkaa". "Raffiudella" vastaaja tarkoittanee, että

vantaalaiset ovat asenteiltaan tai käytökseltään rajumpia tai kovempia kuin helsinkiläiset (vrt. englannin sana *rough*). Lisäksi vastaaja yhdistää mielikuvansa vantaalaisista työläisyyteen, mikä selittyy esimerkiksi kaupungin historialla (ks. lukua 2.1).

5.4.4 Ympäristö ja yleisilme

Vantaalaisista 14 on liittänyt mielikuvansa Vantaasta sen yleisilmeeseen tai ympäristöön. Selvästi positiivisia mielikuvia Vantaa herätti neljässä vastaajassa:

Aina mä oon rakastanu tota junarataa, se on niin ku se ykkönen, aina asunu aseman vieressä. Positiivista metsät, luonto, ulkoilumaastot je erittäin hyvät liikenneyhteydet joka puolelle Suomea. Helsinkiin harrastuksiin vartissa. Vantaanjoen kaljakellunta. Miinuksena tän päivän asumiskustannukset. (8Van19)

Vastaaja (8Van19) erittelee vastauksessaan useita positiivisia mielikuvia, joita Vantaa herättää, kuten hyvät liikenneyhteydet ja luonnon. Ainoana negatiivisena piirteenä hän nimeää korkeat asuinkustannukset. Myös vastaaja (18Van18) erittelee Vantaan monipuolisuutta ja luonnehtii Vantaata tutuksi ja kooltaan sopivaksi:

Tikkurilan asema, Jumbo; Itä-Vantaa; Myyrmanni; lentoasema; kotoisa, asunut paikalla kauan, tuttu; sopiva, ei yhtä pieni kuin vaikka Lappeenranta tai yhtä iso kuin Helsingin ydinkeskusta; vähän kaikkea. (18Van18)

Positiivisia mielikuvia Vantaa herättää myös vastaajissa (6Van19) ja (9Van19):

Ihan kiva. Miellän Vantaan vähän helpommin lähestyttäväksi kuin esim. Espoon. Vantaalla asuu ehkä vähävaraisempia ihmisiä. (6Van19)

No, Vantaa on mukava, metsävä kaupunki. Täällä on paljon erilaisia ihmisiä. (9Van19)

Vastaaja (6Van19) pitää Vantaata helpommin lähestyttävänä kuin Espoota. Tämän mielikuvan hän liittää ihmisten vähävaraisuuteen. Vastaaja (9Van19) taas kuvailee Vantaata mukavaksi, metsäväksi kaupungiksi, jossa on paljon erilaisia ihmisiä. Neutraaleja, luontoon liittyviä mielikuvia Vantaa herätti vastaajissa (14Van18) ja (2Van19):

Tämänhetkinen kotikaupunki. Ei ole rakennettu niin tiiviisti, joten paljon vapaata luontoa. (14Van18)

Luonto on kaikkialla ja lähellä jokaista. (2Van19)

Myös vastaaja (20Van18) kommentoi mielikuviaan Vantaasta neutraalisti toteamalla, että Vantaa on kehittyvä kaupunki, joka ottaa mallia muilta kaupungeilta:

Vantaa on sellainen kehittyvä kaupunki, ottaa paljon mallia muilta. (20Van18)

Vastaaja (8Van18) taas kyseenalaistaa Vantaan statuksen kaupunkina, sillä ilmeisesti Vantaa ei yleisilmeeltään vastaa vastaajan käsitystä siitä, millaisia kaupungit ovat:

Vantaa ei ole varsinaisesti kaupunki, vaan iso nukkumalähiö, jossa asuu syntyperäisten vantaalaisten lisäksi paljon muualta muuttaneita ihmisiä. Ihmisten koulutustaso, varallisuus ja sosiaalinen hyvinvointi ovat niukempia kuin keskimäärin muualla pk-seudulla. Alueella asuu paljon muualta muuttaneita lapsiperheitä, joiden sosiaalinen verkosto on muuton takia heikko, tämä heijastuu perheiden yhteiskunnalta tarvitsemaan apuun. (8Van18)

Vastaajan (8Van18) mielikuvat Vantaasta ovat ilmeisen negatiiviset. Hän kuvailee Vantaata isoksi nukkumalähiöksi, eli lähiöksi, jossa ei ole työpaikkoja. Hänen mielikuvissaan Vantaalla myös yleinen hyvinvointi ja varallisuus ovat heikommat kuin muualla pääkaupunkiseudulla. Myös kolme muuta vantaalaista vastaajaa liitti mielikuvansa Vantaasta lähiöihin:

Tulee mieleen sellainen lähiö, vähän semmonen syrjäytyminen ja työläinen, mutta kuitenkin alueesta riippuen myös perheidylli. (7Van19)

Vastaaja (7Van19) erottelee mielikuvistaan negatiivisina syrjäytymisen ja työläisyyden, mutta positiivisena mielikuvana alueittain myös perheidyllin. Kahden muun vastaajan kommentit lähiöistä ovat selvästi neutraalimpia:

Paljon lähiöitä, selkeästi maaseutumaisempaa kuin Helsinki. (3Van19)

Lähiömaailma, paljon nuoria. Suht rauhallista seutua. (5Van18)

Vastaajan (3Van19) mielikuvissa Vantaalla on paljon lähiöitä ja kaupungin yleisilme on maaseutumaisempi kuin Helsingin. Vastaaja (5Van18) taas puhuu lähiöiden sijaan

lähiömaailmasta. ”Lähiömaailmalla” vastaaja tarkoittanee mielikuvia, joita lähiöiden asukkaisiin liitetään. Lisäksi hän toteaa Vantaalla olevan paljon nuoria ja alueen olevan suhteellisen rauhallinen.

Vastaajan (1Van19) negatiiviset mielikuvat Vantaasta liittyvät kaupungin yleisilmeeseen:

Löysä ja liitoksistaan natiseva. (1Van19)

On hieman tulkinnanvaraista, mihin vastaaja esimerkiksi löysyydellä viittaa. Yksi tulkintavaihtoehto on, että vastaaja (1Van19) viittaa sillä siihen, että Vantaalla ei ole yhtä selkeää ydinkeskustaa. Tähän samaan piirteeseen viittaa myös vastaaja (19Van18):

Vantaa on monikeskuksinen, ja eri ihmiset puhuvat eri tavalla vantaalaisittain. Se on huudikohtaista. Itse olen Länsi-Vantaalta ja tunnen baari-Vantaan. (19Van18)

Vastaajan neutraaleissa mielikuvissa vantaalaiset puhuvat eri tavalla vantaalaisittain ja hän tarkentaa puhetapojen olevan ”huudikohtaisia”. ”Huudilla” vastaaja viittaa englannin kielen sanaan *hood*, joka sanakirjan mukaan tarkoittaa amerikkalaisessa arkikielessä ”naapurustoa” (MOT Collins Compact Thesaurus: hood). Sanaan liittyy myös konnotaatio gangsteripiireistä. On siis mahdollista, että vastaaja käyttää sanaa ”huudi” sanan ”naapurusto” sijaan ilmentääkseen tietynlaista kuvaa vantaalaisista. Vastaaja perustelee mielikuviansa sillä, että hän on kotoisin Länsi-Vantaalta, mutta tuntee myös ”baari-Vantaan”. Se, mihin vastaaja ”baari-Vantaalla” viittaa, on hieman epäselvää. On mahdollista, että hän viittaa vastauksella yleisesti Vantaan yöelämään. Toinen tulkinta on, että hän viittaa ”baari-Vantaalla” Itä-Vantaalla sijaitsevaan Tikkurilan keskustaan, jonne erilaisia yökerhoja ja kapakoita on keskittynyt, sillä hän esittää ”baari-Vantaan” ikään kuin kontrastina Länsi-Vantaalle.

Vastaaja (4Van18) kertoo Vantaaseen kohdistuneiden aiemmin negatiivisten mielikuviansa muuttuneen positiivisiksi sen jälkeen, kun hän muutti Espoosta Vantaalle:

Ennen ku asu Espoossa ni oli sillee et kuka nyt halua Vantaalla asua, voiko Vantaalla oikeesti olla ja asua, mut nyt ku on asunu vuoden Vantaalla täs Myyrmäen alueella ni mie oon tykänny asua täällä, et se jännä miten se en tie osaaks mie yksittäisii ennakkokäsityksii sanoo mitä miul oli Vantaasta, aika samanlaista kuin Espoossa, edullisempaa ainaki asua ja radan varressa ni pääsee hyvin liikkumaan, julkinen liikenne toimii hyvin, en oo katunu et oon muuttanu tänne. (4Van18)

5.4.5 Tylsyys ja identiteettittömyys

Vantaalaisista vastaajista kolme liitti mielikuvansa Vantaasta tylsyyteen:

Sillee aika tylsä ja tavallinen kaikin puolin. (7Van18)

Vähän tylsä. (3Van18)

Tylsä, arkinen, ei mitenkään erikoinen. Perus. Kuitenkin yrittää "nousta", on esimerkiksi sellainen Vantaan slogan eräässä mainoksessa, jossa on raskaana oleva nainen ja siinä lukee: Vantaa-kasvua. (12Van18)

Kaksi ensimmäistä kommenttia ovat jokseenkin negatiivisia, sillä luonnehdinnat “aika tylsä” ja “vähän tylsä” osoittavat, että Vantaa on heidän mielestään yksitoikkoinen ja mielenkiinnoton. Vastaja (12Van18) taas toteaa, että vaikka Vantaa onkin hänen mielestään tylsä ja arkinen, on Vantaalla hänen mielikuviansa mukaan kuitenkin pyrkimys nostaa imagoaan muun muassa mainonnalla. Hänen kommenttinsa on tulkittavissa neutraalimmaksi jälkimmäisen toteamuksen valossa.

Vastaja (21Van18) taas on sitä mieltä, ettei Vantaalla ole kovin vahvaa identiteettiä kaupunkina:

Ei kovin vahva identiteetti. (21Van18)

Vastaus saattaa viitata sekä vantaalaisten kokemaan identiteettiin kuin siihen, millainen kuva Vantaasta ulkopaikkakuntalaisille muodostuu. Jää arvelujen varaan, kumpaan vastaja viittaa.

6 Yhteenvetoa ja pohdintaa tutkimustuloksista

Tässä tutkielman viimeisessä luvussa teen yhteenvedon aineistosta saaduista tuloksista. Koska aineiston analyysi itsessään antoi vastaukset ensimmäiseen ja toiseen tutkimuskysymykseeni, eli siihen, mitä vantaalaiset ja helsinkiläiset ajattelevat Vantaasta ja vantaalaisesta puhekielestä, olen tässä luvussa päättänyt keskittyä vastaamaan kolmanteen tutkimuskysymykseeni. Kysymys koski sitä, kuinka vantaalaisten ja helsinkiläisten näkemykset Vantaasta ja vantaalaisesta puhekielestä suhteutuvat toisiinsa. Koska aineistoni oli varsin pieni, ei saaduista

tuloksista voi tehdä yleistäviä johtopäätöksiä. Tulokset kertovat ainoastaan tämän yksittäisen vastaajaryhmän asenteista ja mielikuvista Vantaata ja sen puhekieltä kohtaan.

Selvitin ensimmäisessä analyysiluvussani (luku 5.1) millä nimityksillä helsinkiläiset ja vantaalaiset kutsuivat Vantaan puhekieltä. Helsinkiläisillä eri nimityksiä Vantaan puhekielelle oli yhteensä 16 ja vantaalaisilla kymmenen. Molempien vastaajaryhmien kaksi yleisintä nimitystä Vantaan kielimuodolle olivat ”yleiskieli” sekä ”pääkaupunkiseudun murre/kieli/kielimuoto”. Vastauksista nousivat myös esiin *slangi*-käsitteen sisältävät nimitykset, joihin oli lisätty erilaisia kuvaavia tarkennuksia (esim. ”Uusimaan slang”, ”työläisslangi”). Näiden tarkennusten tulkitsin ilmentävän vastaajien käsityksiä joko vantaalaisista puhujaryhmänä tai Vantaan puhekielen levikistä. Erona vastaajaryhmien vastauksissa oli se, että vantaalaiset tarkensivat antamia nimityksiä ainoastaan alueisiin liittyvillä tarkennuksilla (esim. ”uusimaalainen murre”), kun taas helsinkiläisten nimitykset sisälsivät arvottavia tai puhujia kuvaavia osia (esim. ”wannabe Stadin slang”). Tästä voitaneen päätellä, että vantaalaiset suhtautuvat Vantaan puhekieleen neutraalimmin kuin helsinkiläiset.

Toisessa analyysiluvussani (luku 5.2) analysoin vastaajien vastauksia erilaisiin Vantaata koskeviin väittämiin. Käytin analyysissani apuna sekä aiempaa tutkimustietoa että vastaajien vapaita kommentteja. Väittämiin saatujen vastausten kvantitatiivinen analyysi osoitti, että molempien vastaajaryhmien vastaukset väittämiin olivat pääpiirteittään yhdensuuntaisia. Toisin sanoen väittämät jakoivat yhtä lailla mielipiteitä molempien vastaajaryhmien keskuudessa ja jakaumat olivat hyvin yhteneväiset.

Kvantitatiivista analyysia hedelmällisempää oli tulkita vastaajien avoimia kommentteja, sillä ne toivat paremmin esiin vastaajien asenteita, mielipiteitä ja käsityksiä Vantaan puhekielestä. Avoimet kommentit myös paljastivat, miten eri tavoin vastaajat tulkitsivat väittämiä (ks. esim. väittämän 2 analyysi). Koska kommentit olivat niin moninaisia ja niitä oli antanut vain osa vastaajista, on niistä hankala tehdä koko vastaajaryhmää koskevaa tiivistelmää. Havaitsin tutkielmaa tehdessäni, että kysymyksenasetteluni kannalta olisi ollut parempi, jos myös avoimet kysymykset olisivat olleet kaikille vastaajille pakollinen osa lomakekyselyä. Tällöin aineisto olisi ollut tasapainoisempi ja kokonaiskuvan muodostaminen olisi onnistunut paremmin. Toisaalta kysymysten vapaaehtoisuus antoi tietoa siitä, minkälaisia asioita vastaajat pitivät kommentoimisen arvoisina ja tärkeinä.

Tutkielman viimeisissä analyysiluvuissa (luvut 5.3 ja 5.4) tarkastelin sekä helsinkiläisten että vantaalaisten mielikuvia Vantaasta kaupunkina. Jaoin vastaukset karkeasti teemoittain ja lisäksi analysoin, olivatko vastaukset sävyltään positiivisia, negatiivisia vai neutraaleja. Helsingiläisvastaajien vastauksista viisi oli positiivista, seitsemän negatiivista ja 12 neutraalia. Vantaalaisten vastauksista taas 12 oli positiivisia, seitsemän negatiivista ja kymmenen neutraalia. Suurin ero vastaajaryhmien välillä oli positiivisten mielikuvien määrässä, joita vantaalaisilla oli seitsemän enemmän. On toki huomioitava, että kommenttien positiivisuus, negatiivisuus ja neutraalius ovat olleet yksinomaan sisältöanalyysiin perustuvia tulkintoja, jotka joku toinen olisi voinut tehdä toisin.

Mielikuvien osalta vastaukset olivat temaattisesti melko yhteneväisiä. Helsingiläiset vastaajat liittivät mielikuvansa Vantaasta pääasiassa maaseutuun, muuttoliikkeeseen ja monikulttuurisuuteen, ympäristöön ja yleisilmeeseen sekä muun muassa mediaan. He myös vertasivat mielikuviaan Vantaasta Helsinkiin. Myös vantaalaiset liittivät mielikuvansa edellä mainittuihin teemoihin, joskin he liittivät mielikuvansa myös tylsyyteen ja lähiöihin. Selkeimmät erot vastaajaryhmien välillä liittyivät siihen, millaisin sanavalinnoin mielikuvista puhuttiin. Esimerkiksi sekä vantaalaiset että helsinkiläiset liittivät mielikuvansa Vantaasta maaseutuun. Erona helsinkiläisten vastauksiin yhdelläkään vantaalaisella ei ollut negatiivisia maaseutuun liittyviä mielikuvia Vantaasta. Joitakin helsinkiläisten maaseutuun liittyviä luonnehdintoja taas värjivät sellaiset negatiiviset nimitykset kuten ”juntti” ja ”rahvas”.

Helsingiläisten ja vantaalaisten näkemykset Vantaasta ja vantaalaisesta puhekielestä ovat tämän tutkimuksen valossa pääpiirteittäin samansuuntaisia. Sekä vantaalaisilla että helsinkiläisillä oli samantyyllisiä nimityksiä Vantaan puhekielelle. Lisäksi vastaukset erilaisiin Vantaata koskeviin väittämiin olivat pääasiassa yhdensuuntaiset. Myös mielikuvat kohtasivat pitkälti toisensa, vaikka vantaalaisten mielikuvat Vantaasta kaupunkina olivat hieman positiivisempia. Keskeisin havainto oli se, että molemmissa vastaajaryhmissä oli henkilöitä, jotka esimerkiksi asenteita mittaavien väittämien kohdalla edustivat ääripäitä. Sekä vantaalaiset että helsinkiläiset kuvasivat Vantaan puhekieltä niin negatiivisin kuin positiivisin sanankääntein. Näin ollen kumpaakaan vastaajaryhmää ei voi luokitella edustamaan tiettyä asennetta. Tutkimus myös osoittaa, että osalle sekä helsinkiläisiä että vantaalaisia on kansanlingvistinen fakta, että Vantaan puhekieli on muista pääkaupunkiseudun puhekielistä selvästi poikkeava.

Halusin sisällyttää tutkielmaani sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen puolen siksi, että voisin tarkastella suurempaa vastaajaryhmää ja saada näin tutkimuksestani yleispätevämpiä tuloksia.

Havaitsin kuitenkin tutkielmaa tehdessäni, että kvantitatiiviseen puoleen liittyy ongelma: vaikka esimerkiksi väittämiin saaduilla vastauksilla olikin mahdollista kartoittaa helsinkiläisten ja vantaalaisten asenteita laajemmin, antoivat ne hyvin pintapuolisen kuvan ihmisten ajatuksista ja asenteista. Lisäksi lomakekyselystä saatu palaute osoitti, että osa vastaajista koki kysymykset epäselviksi tai vaikeasti tulkittaviksi.

Jotta maallikoiden Vantaan ja muun pääkaupunkiseudun puhekieleen liittyviin asenteisiin ja mielikuviin päästäisiin jatkossa pureutumaan paremmin, olisi aihetta hyvä tutkia samantyyppisellä aineistolla ja kysymyksenasettelulla, mutta vertailla esimerkiksi vantaalaisten ja espooalaisten asenteita keskenään. Näin olisi mahdollista täydentää pääkaupunkiseudulla tehtyä kansanlingvististä tutkimusta ja kartoittaa, miten maallikoiden asenteet pääkaupunkiseudun kaupunkien puhekielistä ja yleisestä imagosta suhteutuvat toisiinsa.

Lähdeluettelo

- AGHEYISI, REBECCA & FISHMAN, JOSHUA A. (1970). Language attitude studies: A brief survey of methodological approaches. *Anthropological Linguistics*, 12(5), 137–157.
- COULMAS, FLORIAN 1997: *The handbook of sociolinguistics*. Oxford: Blackwell.
- GARRETT, PETER 2010: *Attitudes to language*. New York: Cambridge University Press.
- HELSINGIN KAUPUNKI 2019: *Helsingin seudun vieraskielinen väestö yli kaksinkertaistuu vuoteen 2035 mennessä*. Julkaistu 14.3.2019.
<https://www.hel.fi/uutiset/fi/kaupunginkanslia/helsingin-seudun-vieraskielinen-vaesto-yli-kaksinkertaistuu-vuoteen-2035-menessa>. Viitattu 23.9.2019.
- KALEVAUVA.FI. Haettu osoitteesta <http://www.kalevauva.fi/>. Viitattu 25.10.2020.
- KIELITOIMISTON SANAKIRJA: yleiskieli. Osoitteessa:
<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/yleiskieli>. Viitattu 22.10.2020.
- KUNTALIITTO 2019: *Kaupunkien ja kuntien lukumäärät*. Julkaistu 3.4.2019.
<https://www.kuntaliitto.fi/tilastot-ja-julkaisut/kaupunkien-ja-kuntien-lukumaarat>. Viitattu 18.10.2020.
- LABOV, WILLIAM 1966: *The social stratification of English in New York City*. Washington: Center for applied linguistics.
- LAPPALAINEN, HANNA 2004: *Variaatio ja sen funktiot: Erään sosiaalisen verkoston jäsenten kielellisen variaation ja vuorovaikutuksen tarkastelua*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LAPPALAINEN, HANNA. & VAATTOVAARA, JOHANNA 2005: Vielä murteen ja identiteetin suhteesta. *Virittäjä*, 109(1), 98. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/virittaja/article/view/40390>.
- LITZEN, AULIKKI & VUORI, JUKKA 1997. *Helsingin maalaiskunnan historia: [4], 1865-1945 : kunnallishallinnon uudistuksesta suureen alueluovutukseen : Vantaan kaupungin juuret*. Vantaa: Vantaan kaupunki.
- MIELIKÄINEN, AILA 2005: Matkimuksista määritelmiin. Miten murteista puhutaan?. *Sananjalka*, 47(1), 98-118. <https://doi.org/10.30673/sja.86658>
- MIELIKÄINEN, AILA & PALANDER, MARJATTA 2002: Suomalaisten murreasenteista. – *Sananjalka* 44, s. 86–109.
- MIELIKÄINEN, AILA & PALANDER, MARJATTA 2014. *Miten suomalaiset puhuvat murteista? : kansanlingvistinen tutkimus metakielestä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- MIKKOLA, LAURA 2011: *Murteellisuus, maalaisuus ja miellyttävyys helsinkiläisten kuulemana: Monimenetelmäinen tutkimus lukiolaisten kieliasenteista*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
- MOT COLLINS COMPACT THESAURUS: hood. Osoitteessa: <https://mot.it.helsinki.fi/>. Kielikone Oy. Viitattu 25.10.2020.
- MOT COLLINS COMPACT THESAURUS: lame. Osoitteessa: <https://mot.it.helsinki.fi/>. Kielikone Oy. Viitattu 25.10.2020.
- MOT COLLINS COMPACT THESAURUS: wannabe. Osoitteessa: <https://mot.it.helsinki.fi/>. Kielikone Oy. Viitattu 23.10.2020.
- NIEDZIELSKI, NANCY A. & PRESTON, DENNIS R. 2000: *Folk linguistics*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO 2000: Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä. Teoksessa Sajavaara & Piirainen-Marsh (toim.) *Kieli, diskurssi ja yhteisö*. s. 13–37. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus
- PALANDER, MARJATTA 2001. Kansan käsityksistä lingvistiikkaa. *Virittäjä*, 105(1), 147. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/virittaja/article/view/40078>
- PALANDER, MARJATTA 2011: *Itä- ja eteläsuomalaisten murrekäsitykset*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- PAUNONEN, HEIKKI 2005: *Helsinkiläisiä puhujaprofileja*. *Virittäjä* 109, s. 162–200.
- PAUNONEN, HEIKKI 2006: Vähemmistökielestä varioivaksi valtakieleksi. Teoksessa Kaisu Juusela & Katariina Nisula (toim.) *Helsinki kieliyhteisönä*. s. 13–99. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- PRESTON, DENNIS R. 1989: *Perceptual dialectology : nonlinguists' views of areal linguistics*. Dordrecht: Foris.
- PRESTON, DENNIS R. 1999: A Language Attitude Approach to the Perception of Regional Variety. Teoksessa Dennis R. Preston (toim.) *Handbook of perceptual dialectology. / Volume 1*. s. 359–375. Amsterdam/Philadelphia: J. Benjamins.
- PRESTON, DENNIS R. 2002: Language with an attitude. Teoksessa J.K. Chambers, Peter Trudgill & Natalie Schilling-Estes (toim.) *Handbook of language variation and change* s. 40–66. Malden, MA: Blackwell.
- ROSENBERG, KAISA 2011: *Pääkaupunkiseudulla asuvien slangikäsityksiä*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
- SSTINFO.FI: *Helsingin väestönkasvu nopeutui viime vuonna*. Julkaistu 25.3.2020. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/helsingin-vaestonkasvu-nopeutui-viime-vuonna?publisherId=60590288&releaseId=69877675>. Viitattu 20.10.2020.

- ULKOMAALAISTAUSTAISET HELSINGISSÄ 2019: *Vieraskielisten yleisin äidinkieli on venäjä*. Julkaistu 21.5.2019. <https://ulkomaalaistaustaisethelsingissa.fi/fi/vieraskieliset>. Viitattu 23.9.2019.
- VAATTOVAARA, JOHANNA & SOININEN-STOJANOV, HENNA 2006:
Pääkaupunkiseudulla kasvaneiden kotiseuturajaukset ja kielelliset asenteet. Kaisu Juusela & Katariina Nisula (toim.) *Helsinki kieliyhteisönä*, s. 223–254. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- VAATTOVAARA, JOHANNA 2009: *Meän tapa puhua: Tornionlaakso pellolaisnuorten subjektiivisena paikkana ja murrealueena*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VAATTOVAARA, JOHANNA & HALONEN, MIA 2015: Missä on ässä? "Stadilaisen s:n" helsinkiläisyydestä. Teoksessa M-L. Sorjonen, A. Rouhikoski, & H. Lehtonen (toim.), *Helsingissä puhuttavat suomet : Kielen indeksisyys ja sosiaaliset identiteetit*, s. 40–83. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia; No. 1310. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VAATTOVAARA, JOHANNA 2017: *Kielitietoisuus ja kieliasenteet tutkimuskohteena*. Luentodiat 18.10.2017. Helsingin yliopisto.
- VANTAA.FI: Helsingin pitäjältä Vantaan kaupungiksi. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwsstructure/122144_Helsingin_pitajasta_Vantaan_kaupungiksi.pdf. Viitattu 20.10.2020.
- VANTAAN KAUPUNKI 2019: Tietoa Vantaan väestöstä. https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/tilastot_ja_tutkimukset/vaesto_ja_ennuste. Viitattu 23.9.2019.
- VILHULA, KAISA 2012: *Pääkaupunkilainen puhekieli kahden paikallisen ryhmän kuulemana ja keskustelemana*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.
- VUORI, PEKKA, MÄKI, NETTA & BERGROTH, CLAUDIA 2020: Helsingin väestö vuodenvaihteessa 2019/2020 ja väestönmuutokset vuonna 2019. Tilastoja 2020:10. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/20_09_17_Tilastoja_10_Vuori_Maki_Bergroth.pdf. Viitattu 20.10.2020.

Liitteet

Liite 1. Lomakekysely vantaalaisille.

20.10.2020

E-lomake - Kysely vantaalaisten kielikäsitteistä (2019)

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Kysely vantaalaisten kielikäsitteistä (2019)

Tällä kyselyllä selvitetään vantaalaisten mielikuvia ja käsityksiä Vantaalla puhuttavasta kielestä. Huomio ei ole siinä, ovatko jotkin vastaukset kielitieteellisessä mielessä oikeita tai vääriä vaan siinä, millaisina tavalliset ihmiset näkevät ja kokevat asiat.

VASTAA SEURAAVIIN KYSYMYKSIIN.

1) Miten nimitäisit kielimuotoa, jota puhutaan Vantaalla?

2) Arviot, miten seuraavat adjektiiviparit kuvaavat mielestäsi Vantaalla puhuttavaa kieltä. Valitse asteikolta spontaanisti mielikuvasi parhaiten vastaava kohta.

	1	2	3	4	5
lämmin (1) - kylmä (5)	☐	☐	☐	☐	☐
ruma (1) - kaunis (5)	☐	☐	☐	☐	☐
maalainen (1) - kaupunkilainen (5)	☐	☐	☐	☐	☐
iloinen (1) - surullinen (5)	☐	☐	☐	☐	☐
kova (1) - pehmeä (5)	☐	☐	☐	☐	☐
nopea (1) - hidas (5)	☐	☐	☐	☐	☐
feminilinen (1) - maskullinen (5)	☐	☐	☐	☐	☐
epäselvä (1) - selvä (5)	☐	☐	☐	☐	☐
yhtenäinen (1) - epäyhtenäinen (5)	☐	☐	☐	☐	☐

Voit halutessasi kommentoida vantaalaista puhetapaa myös omin sanoin:

3) Ota kantaa seuraaviin väittämiin. Valitse asteikolta spontaanisti mielikuvasi parhaiten vastaava kohta. 1 = täysin eri mieltä, 2 = joksinkin eri mieltä, 3 = ei samaa eikä eri mieltä, 4 = joksinkin samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Vantaalaisen voi erottaa helsinkiläisestä puhetapansa perusteella.	☐	☐	☐	☐	☐
Eri puolilla Vantaata puhutaan eri tavoin.	☐	☐	☐	☐	☐
Muualta päin Suomea ihailaan vantaalaisten puhetapaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Vantaalla puhutaan vähemmän slangia kuin Helsingissä.	☐	☐	☐	☐	☐
Maahanmuuttajat muuttavat vantaalaista puhetapaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Espoolaisia ja vantaalaisia ei pysty erottamaan toisistaan puhutavan perusteella.	☐	☐	☐	☐	☐
Vantaan puhekieli on lähellä kirjakieltä.	☐	☐	☐	☐	☐
Puhun itse vantaalaisittain.	☐	☐	☐	☐	☐

Voit halutessasi kommentoida vastauksiasi:

Kuvalle omin sanoin, mitä mielikuvia Vantaa sinussa herättää.

VASTAAJAN TAUSTATIEDOT

Ikä

- ☐ 15-20
☐ 21-30
☐ 31-40
☐ 41-50
☐ 51-60
☐ 61-70

20.10.2020

E-lomake - Kysely vantaalaisten kielikäsitteistä (2019)

- ☐ 71-80
☐ 81-

Sukupuoli

- ☐ mies
☐ nainen
☐ en halua kertoa

Koulutustausta (yllin suoritettu aste)

- ☐ perus- tai kansakoulu
☐ ammattikoulu
☐ lukio
☐ opistotaso
☐ ammattikorkeakoulu
☐ yliopisto tai korkeakoulu

Äidinkieli

- ☐ suomi
☐ ruotsi
☐ muu

Jos vastasit muu kieli, kerro
mikä:

Kuinka kauan olet asunut Vantaalla?

- ☐ alle vuoden
☐ 1 - 5 vuotta
☐ 6 - 10 vuotta
☐ 11 - 20 vuotta
☐ 20 - 30 vuotta
☐ yli 30 vuotta

Muut mahdolliset asuinpaikat

PALAUTE

Muuta kommentoitavaa
vantaalaisten puhetavasta tai
tämä kyselystä:

TIETOJEN LÄHETYS

Tallenna

Kiitos vastaamisesta!

© Eduix Oy

Liite 2. Lomakekysely muille pääkaupunkiseutulaisille.

20.10.2020

E-lomake - Kysely vantaalaisten puhetavoista (2019)

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Kysely vantaalaisten puhetavoista (2019)

Tällä kyselyllä selvitetään, millaisia mielikuvia muut pääkaupunkiseutulaiset liittävät vantaalaisten puhetapaan. Huomio ei ole siinä, ovatko jotkin vastaukset kielitieteellisessä mielessä oikeita tai väärä vaan siinä, millaisina tavalliset ihmiset näkevät ja kokevat asiat.

VASTAA SEURAAVIIN KYSYMYKSIIN.

1) Miten nimittaisit kielimuotoa, jota puhutaan Vantaalla?

2) Annot, miten seuraavat adjektiiviparit kuvaavat mielestäsi Vantaalla puhuttavaa kieltä. Valitse asteikolta spontaania mielikuvasi parhaiten vastaava kohta.

	1	2	3	4	5
lämmin (1) - kylmä (5)	☐	☐	☐	☐	☐
ruma (1) - kaunis (5)	☐	☐	☐	☐	☐
maalainen (1) - kaupunkilainen (5)	☐	☐	☐	☐	☐
liioinen (1) - surullinen (5)	☐	☐	☐	☐	☐
kova (1) - pehmeä (5)	☐	☐	☐	☐	☐
nopea (1) - hidas (5)	☐	☐	☐	☐	☐
feminilinen (1) - maskulinen (5)	☐	☐	☐	☐	☐
epäselvä (1) - selvä (5)	☐	☐	☐	☐	☐
yhtenäinen (1) - epäyhtenäinen (5)	☐	☐	☐	☐	☐

Voit halutessasi kommentoida vantaalaista puhetapaa myös omin sanoin:

3) Ota kantaa seuraaviin väittämiin. Valitse asteikolta spontaania mielikuvasi parhaiten vastaava kohta. 1 - täysin eri mieltä, 2 - joksikin eri mieltä, 3 - ei samaa eikä eri mieltä, 4 - joksikin samaa mieltä, 5 - täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Vantaalaisen voi erottaa helsinkiläisestä puhetapsa perusteella.	☐	☐	☐	☐	☐
Eri puolilla Vantaata puhutaan eri tavoin.	☐	☐	☐	☐	☐
Muualla kuin Suomessa ihailaan vantaalaisten puhetapaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Vantaalla puhutaan vähemmän slangia kuin Helsingissä.	☐	☐	☐	☐	☐
Maahanmuuttajat muuttavat vantaalaista puhetapaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Espoolaisia ja vantaalaisia ei pysty erottamaan toisistaan puhetavan perusteella.	☐	☐	☐	☐	☐
Vantaan puhekieli on läheltä kirjallista.	☐	☐	☐	☐	☐
Puhun itse samalla tavalla kuin vantaalaiset.	☐	☐	☐	☐	☐

Voit halutessasi kommentoida vastauksiasi:

Kuvalle omin sanoin, mitä mielikuvia Vantaa sinussa herättää.

VASTAAJAN TAUSTATIEDOT

Ikkä

- ☐ 15-20
☐ 21-30
☐ 31-40
☐ 41-50
☐ 51-60
☐ 61-70

20.10.2020

E-lomake - Kysely vantaalaisten puhetavoista (2019)

- ☐ 71-80
☐ 81-

Sukupuoli

- ☐ mies
☐ nainen
☐ en halua kertoa

Koulutustausta (yllin suoritettu aste)

- ☐ perus- tai kansakoulu
☐ ammattikoulu
☐ lukio
☐ opistotaso
☐ ammattikorkeakoulu
☐ yliopisto tai korkeakoulu

Äidinkieli

- ☐ suomi
☐ ruotsi
☐ muu

Jos vastasit muu kieli, kerro mikä:

Nykyinen asuinpaikka

- ☐ Helsinki
☐ Espoo
☐ Kaunialainen
☐ muu

Jos vastasit muu, kerro mikä:

PALAUTE

Muuta kommentoitavaa vantaalaisten puhetavasta tai tästä kyselystä:

TIETOJEN LÄHETYS

Tallenna

Kiitos vastaamisesta!

© Eduix Oy

Liite 3. Kalevauva.fi: Vantaa.

Kovääniset moniväritukat
Teiniäidit, Jumbo
Tarvitseeko sanoa enempää?
Maitoa fiinimpiä ruokajuomia
Vantaalaiset eivät juo
Suomen landein kaupunki
Parhaimmat naapurit
Reipasta talkoomeininkiä
Tulematta liikaa iholle

Vantaa, Vantaa
Kaupunki ilman identiteettiä
Vantaa, Vantaa
Kun ei oo varaa asuu Helsingissä
Vantaa, Vantaa
Kun kerrot asuvasi Vantaalla
Ihmiset ovat hetken hiljaa

Kaupungin uusi logo
Paljonkohan upposi fyrkkaa
Miks piti luopua lohen pyrstöstä
Koulut mätänevät pystyyn
Mut tällaiseen paskaan löytyy aina rahaa
Ei Vantaassa ole mitään vikaa

Vantaa, Vantaa
Mikä siinä on niin kamalaa
Vantaa, Vantaa
Sun takapiha on täynnä lantaa
Vanda Vanda
Där blir du en panda
Jonkun on pakko asua Vantaalla

Piirrä paintilla Vantaalle uusi logo
Nyt paintit huutamaan

Vantaa, Vantaa x 3
Täällä tuntuu kuin asuisi maalla
Vantaa, Vantaa
Sieltä pääsee helposti pois
Vantaa, Vantaa
Perkele, paras paikka päällä maan
Vantaa, Vantaa
Sinne kiskot vievät

Koen sopivani tänne paljon paremmin
Kuin wannabe-espoolaisten joukkoon
Loppujen lopuksi Vantaa on kuitenkin Vantaa

säv. Aapo Niininen & Kimmo Numminen
san. vauva.fi
sov. Samuli Sirviö, Niininen ja Numminen